

Çocuk Haklarının
Desteklenmesi ve
Korunmasına İlişkin
AB Kılavuz İlkeleri
(2017)

**Hiçbir çocuğun geride
bırakılmaması için**

İçindekiler

1. Giriş	04
A. Eylem Gerekçesi	05
B. Amaç ve Kapsam	06
2. AB Eyleminin İlkeleri	07
A. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi (BMÇHS)	08
B. Hak temelli yaklaşım (HTY)	09
C. Ana Akımlaştırma	12
3. AB'nin Katılım Öncelikleri	13
4. Çocuk Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasına Yönelik AB Araçları	15
5. Uygulama için Kılavuz İlkeler	18
6. Bu Kılavuz İlkelerin Uygulanması ve Değerlendirilmesi	27
Ek I – AB'nin Hukuki Belgeleri ve Politika Dokümanları	28
Ek II – Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (SKH) ve çocuklarla en çok ilgili olan hedeflerin listesi	32
Ek III – AB'nin İnsan Haklarına Dair Kılavuz İlkeleri, AB Tebliği ve Konsey Sonuç Bildirgesi	36
Önemli Mesajlar	38
Sıkça Sorulan Sorular	41

1. Giriş

A. Kılavuz İlkelerinin Gerekeçesi

Çocuk hakları insan haklarıdır. Birbirlerinden ayrı düşünülemezler, evrenseldirler ve devredilemezler. 2009'da yürürlüğe giren Avrupa Birliği Antlaşması (Lizbon Antlaşması), AB'nin iç ve dış faaliyetlerinde çocuk haklarının korunması ve desteklenmesine yönelik açık bir taahhüt içermektedir (AB'nin Hukuki Belgeleri ve Politikasına genel bir bakış için Ek 1'e göz atın). Bu Kılavuz İlkelerle Avrupa Birliği, BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme ve İhtiyari Protokolleri ile diğer ilgili uluslararası standartlar ve antlaşmaların hükümlerine uygun olarak dışa yönelik insan hakları politikasında çocuk haklarını kapsamlı bir şekilde korumaya ve desteklemeye yönelik taahhüdünü yeniden teyit etmektedir.

Her gün dünyada, çoğu önlenebilir veya tedavi edilebilir sebeplerden olmak üzere 16.000 çocuk ölmektedir. 5 yaş altı çocuk ölümlerinin yaklaşık yarısı yetersiz beslenmeyle ilişkilidir. Dünya genelinde 5 yaşın altındaki yaklaşık 230 milyon çocuğun (5 yaş altı yaklaşık her üç çocuktan biri) doğumu hiçbir zaman resmi kayıtlara geçmemiştir.¹ Her beş dakikada bir çocuk ev, okul ve toplumdaki şiddetin sonucu ölmektedir. Dünya genelinde geçtiğimiz yıl 2-17 yaşları arasında bir milyar oğlan ve kız çocuğu fiziksel, cinsel veya psikolojik şiddete maruz kaldı.² Çocuklar, çeşitli ve özellikle en kötü türlerde çocuk işçiliğin kurbanlarıdır. Kız ve oğlan çocukları için cinsiyete dayalı risklere özellikle dikkat edilmesi gerekmektedir. Çocuklar cinsel sömürü ve istismar kurbanlarıdır. Kız ve erkek çocukları, çocuk yaşta zorla evlilik kurbanları olabilmekte ve kız çocukları, kadın sünneti gibi zararlı uygulamalara maruz bırakılabilmektedir. Çok fazla sayıda çocuk kaliteli eğitimden ve düzgün sağlık bakımı ve sosyal hizmetlerden mahrum bırakılmıştır; örneğin, şu anda 124 milyon çocuk okula gitmemektedir.³

Yoksulluk içinde, çatışmalar altında ve hassas koşullar altında yaşayan çocuklar, engelli çocuklar, özgürlüğünden mahrum bırakılmış veya kanunla ihtilafa düşmüş çocuklar, göçmen ve mülteci çocuklar (dünya genelinde yaklaşık 50 milyon çocuk başka bir ülkeye göç etmiş veya zorla yerinden edilmiştir ve çocuklar şu anda tüm mültecilerin yaklaşık yarısını oluşturmaktadır⁴), refakatsiz çocuklar ve ailesi olmayan çocuklar gibi korunmasız durumdaki çocuklar kırılgan durumlarına özgü risklerle karşılaşmakta, ayrımcılığa, ötekileştirmeye ve dışlanmaya maruz kalmakta ve kurum bakımına verilmektedir.

Kılavuz İlkelerin 2007'de kabul edilmesinden beri hem küresel olarak hem de AB dış ilişkilerinde çocuklara dair AB politikasında çocuk haklarına ilişkin birçok gelişme meydana gelmiştir ve bu nedenle Kılavuz İlkelerin güncellenmesi şart olmuştur. Yalnızca 2015 yılında, aralarında, çocuk ve gençlerin hak ve imkanlarının tam olarak kullanılabilmesi bir bakım ortamının onlara sağlanmasının taahhüt edildiği 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi⁵ (paragraf 25) ve Kalkınma için Finansman anlaşması⁶ (Addis Ababa Eylem Gündemi) gibi bir seri ilgili uluslararası anlaşma kabul edilmiştir.

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemine zemin teşkil eden temel ilkelerden birisi "kimsenin geride bırakılmamasıdır". Bu, Uluslararası Toplumun ve özellikle Devletlerin, tüm insanların eşit fırsatlara sahip olmasını sağlamaya ve en korunmasız ve ötekileştirilmiş kişilere ulaşmaya yönelik çalışmaları artıracak anlamına gelmektedir.

Eylül 2016'da BM Genel Kurulu, yoğun mülteci ve göçmen hareketlerine dair Devlet ve Hükümet Başkanları düzeyinde bir zirve yapılması için ilk kez çağrıda bulunmuştur.

New York Bildirisi⁷ adlı sonuç belgesinde, yasal durumundan bağımsız olarak tüm mülteci ve göçmenlerin insan

1. İstatistikler UNICEF'in İnternet sitesinden alınmıştır (Ekim 2016), <https://www.unicef.org/statistics/>

2. Çocuklara Karşı Şiddetin Sonlandırılmasına Yönelik Küresel Ortaklık; https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/commitments/552_9061_commitment_Partnership_Prevalence_Consequences_A4.pdf

3. UNESCO, 2015: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/fs-31-out-of-school-children-en.pdf>

4. Uprooted: The growing crisis for refugee and migrant children, (Kökten atılmış: Mülteci ve göçmen çocuklar için artan kriz) UNICEF (Eylül 2016), sayfa 3 ve 6.

5. Dünyamızı dönüştürmek: 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, 25 Eylül 2015'de Genel Kurul tarafından kabul edilen Karar (UNGA A/RES/70/1)

6. Kalkınma için Finansmana Dair Üçüncü Uluslararası Konferansın Addis Ababa Eylem Gündemi (Addis Ababa Eylem Gündemi), A/RES/69/313, Ağustos 2015.

7. Mülteci ve Göçmenlere İlişkin New York Deklarasyonu, A/71/L.1*, 13 Eylül 2016

haklarının korunmasına yönelik taahhütler yer almaktadır. Bu taahhütler arasında, tüm mülteci ve göçmen çocukların gidecekleri yere varduktan sonra birkaç ay içinde eğitim almasının sağlanması, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi ve bunlara müdahale edilmesi, göç ile ilgili yasal durumlarını belirleme amacıyla çocukların gözaltına alınması uygulamasını sonlandırmaya yönelik çalışmalar yapılması, kadınların ve kız çocuklarının haklarının korunması ve bulunacak çözümlerde tam, eşit ve anlamlı katılımlarının teşvik edilmesi yer almaktadır.

Avrupa Birliği'nin Yabancı ve Güvenlik⁸ politikasına ilişkin Küresel Stratejisinde, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin önemi ve AB'nin dış ilişkileri bağlamında insan haklarının tüm politika sektörlerinde ana akımlaştırılmasına yönelik taahhüt vurgulanmaktadır. Sorunlarla baş edebilme gücü geliştirebilmek için çok yönlü yaklaşıma uygun olarak ayrıca eğitim, iletişim, kültür ve gençliğe dair çalışmaların yoğunlaştırılmasına yönelik kesin bir kararlılık da vardır. Kalkınmaya dair yeni bir Avrupa Mutabakatı'na yönelik Avrupa Komisyonu teklifinde⁹ de insan haklarının ana akımlaştırılmasına ve AB'nin kalkınma işbirliği politikasının 2030 Gündemi ile uyumlu hale getirilmesine yönelik taahhüdün altı çizilmektedir. Ayrıca AB, İnsan Hakları ve Demokrasiye dair AB Stratejik Çerçevesi ve Eylem Planının (2012)¹⁰ ve kalkınma işbirliğine yönelik haklara dayalı bir yaklaşıma dair Konsey Sonuç Bildirileri'nin (Mayıs 2014)¹¹ kabulüyle, haklara dayalı bir kalkınma işbirliği yaklaşımına geçmeyi taahhüt etmiştir (bkz. bölüm 2B, Hak Temelli Yaklaşım).

B. Amaç ve Kapsam

"Çocuk Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasına Yönelik AB Kılavuz İlkelerinin" ("Kılavuz İlkeler"¹²) amacı, AB Üye Devletleri ve AB kurumlarına çocuk haklarına ilişkin uluslararası standartları hatırlatmak ve (i) tüm çocukların haklarının desteklenmesi ve korunmasına ilişkin rollerini güçlendirmek amacıyla AB dış eylemlerinde ortaklık yapılan ülkelerin kendi sistemlerini teşvik ve desteklerle güçlendirmek ve (ii) uluslararası örgütler ve sivil toplum örgütleriyle yaptıkları işbirliğini geliştirmek için uygulamalı rehberlik sağlamaktır.

Çocuk haklarının desteklenmesi ve korunmasına yönelik taahhütlerini gerçekleştirmek için AB, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi'nin (BMÇHK) 5. Genel Yorumunda¹³ belirtildiği gibi BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin (BMÇHS) Genel Uygulama Önlemlerinin (GUÖ) uygulanmasını teşvik etmektedir. GUÖ ile, **mevzuat, bütçe tahsisleri, kamusal ve bağımsız koordinasyon ve izleme organlarının oluşturulması, kapsamlı veri toplama çalışmaları, farkındalık oluşturma ve eğitim çalışmaları, ve uygun politika, hizmet ve programların geliştirilmesi ve uygulanmasıyla** tüm çocukların Sözleşmedeki tüm haklarından faydalanmalarının teşvik edilmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla GUÖ, sistemleri güçlendirme yaklaşımıyla gerekli yapıların ve kaynakların kullanılmasını sağlayarak çocuk haklarının gerçekleştirilmesine yönelik çalışmaların temeli olarak işlev görmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (SKH) hayati önemdeki temel ilkesine uygun olarak, bu güncellenmiş kılavuz ilkelerle, GUÖ'nün uygulanmasında tüm insan haklarını kapsayan haklara dayalı bir yaklaşım benimsenerek "hiçbir çocuğun geride bırakılmaması" amaçlanmaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için ihtiyaç duyulan önlemler kısım 5'te, Uygulama için Kılavuz İlkeler kısmında, verilmektedir.

8. Avrupa Birliği'nin Yabancı ve Güvenlik Politikasına İlişkin Küresel Strateji

<https://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-foreign-and-security-policy-european-union>

9. Dünyamız, Onurumuz, Geleceğimiz için Kalkınmaya Dair yeni bir Avrupa Mutabakatına yönelik teklif, COM(2016) 740 son, 22 Kasım 2016.

10. İnsan Hakları ve Demokrasiye Dair AB Stratejik Çerçevesi ve Eylem Planı, 11855/12, Haziran 2012.

11. Kalkınma işbirliğine yönelik haklara dayalı bir yaklaşım hakkında Konsey sonuç bildirisi, 9987/14, Mayıs 2014. Komisyon, haklara dayalı bir yaklaşımın uygulanmasında personele rehberlik sağlamak için bir Elkitabı geliştirmiştir: Komisyon Personel Çalışma Belgesi, Elkitabı, AB Kalkınma İşbirliği için Tüm İnsan Haklarını Kapsayan Haklara Dayalı bir Yaklaşım (SWD(2014) 152 final) (Dok. 9489/14, 5 Mayıs 2014).

12. Çocuk Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasına İlişkin Kılavuz İlkeleri tamamlayıcı nitelikte olan AB Kılavuz İlkelerine, Komisyon Bildirilerine ve Konsey Sonuç Bildirilerine erişmenizi sağlayacak bağlantıların bir listesi için Ek III'e bakın.

13. BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme, Genel Yorum No. 5 Çocuk Hakları Sözleşmesi Genel Uygulama Önlemleri (madde 4, 42 ve 44, paragraf 6) CRC/GC/2003/5, 27 Kasım 2003.

<http://www.cocukhaklarizleme.org/wp-content/uploads/BMCHK-Genel-Yorum-5-Genel-Uygulama-Onlemleri.pdf>

2.

AB Eyleminin İlkeleri

A. BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme (BMÇHS)

Çocuk haklarına ilişkin AB politikası, ağırlıklı olarak BMÇHS'nin kılavuzluğuna dayanmaktadır. Tüm AB Üye Devletleri, tarihte en çok onaylanmış insan hakları antlaşması olan BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme'ye (BMÇHS) taraftır ve BMÇHS şu anda 196 Devlet tarafından onaylanmıştır. Çocuklarla ilgili ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve siyasi tüm hakların korunması ve desteklenmesine yönelik en kapsamlı insan hakları antlaşması ve hukuki belgedir. 1989'da kabul edilen Sözleşme'de tüm çocukların bakım, tedavi, hayatta kalma, gelişim, korunma ve katılımına ilişkin evrensel standartlar açıklanmaktadır. Sözleşme, çocukların sosyal aktörler ve aktif hak sahipleri olarak açık bir şekilde tanıdığı ilk uluslararası belgedir.

BM Çocuk Hakları Sözleşmesinde, 18 yaşından küçük olan herkes çocuk olarak tanımlanmaktadır.

BMÇHS'nin Dört Temel İlkesi

BMÇHS'nin uygulanmasında aşağıda belirtilen dört temel ilkenin rehberliğinden faydalanılır. **Bu ilkeler, Sözleşme'deki diğer tüm maddelerin yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin rehberlik sağlar ve çocuk hakları yaklaşımının temelini oluşturur.** Sözleşmedeki ilgili diğer maddelerin, İhtiyari Protokollerin ve Komitenin Genel Yorumlarının¹⁴ yanı sıra AB, çocuk haklarına dair politika ve eylemlerinin tasarlanması ve uygulanmasında bu dört Temel İlkeyi dikkate almalıdır.

Madde 2

Ayrımcılık yapmama:

Tüm çocuklar, kendilerinin ve ebeveynlerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasi ya da diğer düşünceler, ulusal, etnik veya sosyal köken, mülkiyet, engellilik, doğumla gelen ve diğer durumlar temelinde oluşabilecek her türlü ayrımcılıktan korunurlar.

Madde 3

Çocuğun yüksek yararı:

Çocuğu etkileyen tüm eylemlerde çocuğun yüksek yararı, dikkate alınacak birincil husus olacaktır.

(Ayrıca bkz. BMÇHS Genel Yorum No. 14¹⁵ CRC/C/GC/14, 2013)

Madde 6

Yaşama, hayatta kalma ve gelişim hakkı:

Çocuklar yaşama hakkına sahiptir ve Devletler çocuğun hayatta kalması ve tam olarak gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler.

14. Çocuk Hakları Komitesi (ÇHK), BMÇHS'nin taraf Devletler tarafından nasıl uygulandığını izleyen bağımsız uzmanlardan oluşan bir yapıdır. Komite, BMÇHS'yi ve İhtiyari Protokolleri açıklayan ve bunların uygulanışına dair rehberlik sağlayan Genel Yorumları yayımlamaktadır. Genel Yorumlar taraf Devletler için yasal bağlayıcılığı yoktur.

15. Genel Yorum No. 14, ÇHS Madde 3, paragraf 1: Çocuğun yüksek yararının birinci planda dikkate alınması hakkı (2013) (madde 3, paragraf 1) CRC/C/GC/14. <http://www.cocukhaklariizleme.org/wp-content/uploads/CRC14-R.pdf>

Madde 12**Çocukların görüşlerine saygı:**

Kendi görüşlerini oluşturabilecek olan tüm çocuklar, bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak gereken ağırlık verilmek suretiyle kendilerini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade edebilmelidir.

(Ayrıca bkz. BMÇHS Genel Yorum No. 12¹⁶ CRC/C/GC/12, 2009)

Sözleşme'nin İhtiyari Protokolleri¹⁷

Sözleşme'nin İhtiyari 3 Protokolü vardır: (i) Çocukların Satılması, Çocuk Fuhuşu ve Çocuk Pornografisine Dair İhtiyari Protokol (**173 taraf Devlet**), (ii) Silahlı Çatışmalara Çocukların Katılımına Dair İhtiyari Protokol (**165 taraf Devlet**) ve (iii) Bireysel Başvuru Usulüne dair İhtiyari Protokol (**29 taraf Devlet**).

Bireysel Başvuru Usulüne dair İhtiyari Protokolün onaylanması ve uygulamaya konması, bireysel olarak çocukların Sözleşme ve ilk iki İhtiyari Protokolü kapsamında sahip oldukları hakların belirli ihlallerine ilişkin olarak şikayette bulunmalarına olanak tanımaktadır. Ayrıca 'çocuğun görüşlerine saygı' başlıklı madde 12 başta olmak üzere BMÇHS'de öngörüldüğü şekilde çocuk haklarının tüm unsurlarının desteklenmesi ve korunmasına yönelik bir taahhüdü de göstermektedir.

Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiş olanlar da dahil olmak üzere çocuk haklarına dair diğer uluslararası ve bölgesel standartlarla birlikte bu belgeler, ayırım yapılmadan tüm çocukların insan haklarından faydalanmaları için sağlam bir zemin sağlar. Ayrıca çocuk haklarının gerçekleştirilmesinde sağlanan ilerlemenin desteklenmesi ve izlenmesi için de bir referans işlevi görürler.

Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerine Dair ILO Sözleşmesi No. 182 (180 taraf devlet) ve istihdam ve işe kabul için asgari yaş hakkında ILO Sözleşmesi No. 138'in (169 taraf devlet) daha fazla devlet tarafından onaylanması ve uygulamaya konmasıyla önemli bir ilerleme katedilmiştir.

B. Hak Temelli Yaklaşım (HTY)

Haziran 2012'de kabul edilmiş olan İnsan Hakları ve Demokrasiye Dair AB Stratejik Çerçevesi ve Eylem Planında¹⁸, AB tüm insan haklarını kapsayan hak temelli bir yaklaşıma geçmeyi taahhüt etmiştir. 2014'te bu taahhüdü yerine getirmek için Komisyon, tüm insan haklarını kapsayan hak temelli yaklaşımın uygulanması için bir "Elkitabı" içeren bir Personel Çalışma Belgesini kabul etmiştir.¹⁹ Bu yaklaşım, insan haklarına dair standart ve ilkeleri hem bir işbirliği aracı hem de bir işbirliği amacı olarak dahil edip, tüm politika ve programların tasarlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik çalışmalara insan haklarını içermesini sağlayarak insan haklarının tüm bu faaliyetlerde ana akımlaştırılmasına dayanan bir çalışma yöntemidir.

16. Genel Yorum No. 12 Çocuğun katılım hakkı (2009), CRC/C/GC/12.

<http://www.cocukhaklarizleme.org/wp-content/uploads/BCHK-Genel-Yorum-12-Katilim-Hakki.pdf>

17. İnsan hakları antlaşmalarının İhtiyari Protokolleri, kendi içinde ayrı antlaşmalardır ve ana antlaşmaya taraf olan ülkelerin imzasına, katılımına ve onayına açıktır.

18. İnsan Hakları ve Demokrasiye Dair AB Stratejik Çerçevesi ve Eylem Planı, 11855/12, Haziran 2012.

19. Komisyon Personel Çalışma Belgesi, Elkitabı, AB Kalkınma İşbirliği için Tüm İnsan Haklarını Kapsayan Haklara Dayalı bir Yaklaşım (SWD(2014) 152 final) (Dok. 9489/14, 5 Mayıs 2014).

(bkz. aşağıdaki bölüm C). Tüm insan haklarını kapsayan hak temelli yaklaşım, insan haklarının evrenselliği ve bölünmezliği ile katılım, ayrımcılık yapmama, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine dayanmaktadır.

Tüm insan haklarını kapsayan hak temelli yaklaşımın ilkeleri, bir çocuk hakları yaklaşımını teşkil eden BMÇHS'nin dört rehber ilkesini yansıtmaktadır.

BMÇHS Genel Yorum No. 13'te²⁰ belirtildiği gibi bir çocuk hakları yaklaşımının tanımı.

Çocuk hakları temelli yaklaşım, görevlilerin kapasitesini haklara saygı duyacak, hakları koruyup yaşama geçirecek (Madde 4) şekilde, hak sahiplerinin kapasitesini de haklarına sahip çıkmalarını sağlayacak şekilde geliştirerek tüm çocukların haklarını Sözleşme'de belirtildiği gibi daha ileri düzeyde yaşama geçiren yaklaşımdır. Bu sürece yön veren, her durumda, **ayırım görmeme** (Madde 2), **çocuğun yüksek yararının gözetilmesi** (Madde 3.1), **yaşam, hayatta kalma ve gelişme** (Madde 6) ve **çocuğun görüşlerine saygıdır** (Madde 12). Çocukların ayrıca haklarını kullanırken bakıcıları, ana babaları ve topluluk üyeleri tarafından gelişim halindeki yetenekleri doğrultusunda yol gösterilme ve yönlendirilme hakları vardır (Madde 5). Çocuk hakları temelli yaklaşım bütünseldir; aile, okul, toplum, kurumlar, dinsel ve kültürel sistemler olmak üzere çocuğun içinde bulunduğu sosyal sistemlerin güçlü yanlarının ve kaynaklarının desteklenmesine önem verir.

“AB”, AB Üye Devletleri ve AB kurumlarının yetkililerini ifade eder.

Yukarıdakilere göre, Genel Uygulama Önlemlerini (GUÖ) uygulamaya koyarken bizim ortağımız olan ülkelerin çocuk haklarına dair desteklemek için yapılan AB eylemlerine yol gösteren ilkeler şunlardır:

- > **İnsan haklarının hukukiliği, evrenselliği ve bölünmezliği** - AB ve ortağı ülkeler tarafından gerçekleştirilen tüm eylemler, BMÇHS'ye uygun olmalıdır. Örnek vermek gerekirse, bir ortak ülkenin, mevzuatının BMÇHS hükümlerine uygun olmasının sağlanması gerekir.
- > **Temel sebep yaklaşımı** - AB, bir hakka neden saygı duyulmadığının, hakkın neden korunup gerçekleştirilmediğinin temel sebeplerini ele almak için kalkınma desteği verdiği ortak ülkelerle birlikte çalışmalıdır. Bir çocuk hakları değerlendirmesi, meydana gelen ihlalleri ülkenin belirlemesine (hangi ihlaller, kimlere karşı, nerede, neden, ne derecede vb.) olanak tanır ve buna göre ülke, AB'nin de desteğiyle ihlallerin temel sebeplerini ele almaya odaklanabilir.²¹
- > **Sistemleri güçlendirme yaklaşımı** - AB, sistemlerini güçlendirmek için ortağı ülkeleri desteklemeye odaklanmalı ve (örneğin birçok farklı projeyi finanse ederek) mümkün olduğunca birbiriyle benzerlik gösteren önlemleri veya yapıları oluşturmak veya desteklemekten kaçınmalıdır. Ortağımız olan ülkeler, BMÇHS'nin tarafları olarak kendi yetki alanlarındaki çocukların haklarının gerçekleştirilmesinden sorumlu olan ana aktörler olmaları nedeniyle, çocuk haklarını ele almaya yönelik çalışmalarda AB için ana muhataplardır. Dolayısıyla AB, tüm çocukların tüm haklarına daha çok saygı duyulması ve bunların daha iyi bir şekilde korunması ve gerçekleştirilmesi için GUÖ'de belirtildiği gibi ortağımız olan ülkelerin çocuk koruma sisteminin her unsurunu güçlendirmelerine yardımcı olmaya odaklanacaktır.
- > **Uzun vadeli ve sürdürülebilir çözümler** - çocuklar için acil iyileştirmeler amaçlansa da AB

20. Genel Yorum No. 13, ÇHS Madde 19: Çocuğun şiddetin her türünden masun olma (korunma) hakkı (2011), CRC/C/GC/13, paragraf 59. <http://www.cocukhaklariizleme.org/wp-content/uploads/BMCHK-Genel-Yorum-Cocuga-Karsi-Siddet-Yasagi.pdf>

21. Çocuk haklarının ülkeler bağlamında bir analizine genel bakış için bkz. Modül 1 AB-UNICEF Çocuk Hakları Araç Takımı: Kalkınma İşbirliğine Çocuk Haklarının Entegre Edilmesi; <https://www.unicef.org/eu/crtoolkit/>

dış eylemleri, çocuklar için uzun vadeli, sürdürülebilir ve olumlu değişikliklere yol açmalıdır. Daha büyük bir etki ve daha uzun süreli faydalar sağlamak için, yürürlükteki sistemleri güçlendirmek üzere yükümlülük sahipleri ile birlikte çalışmaya odaklanmak önemlidir.

> **Katılım ve güçlendirme** - AB, BMÇHS madde 12'ye ve Genel Yorum No. 12'ye uygun olarak, çocukların karar verme süreçlerine ve yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde onları ilgilendiren süreçlere katılma kabiliyetini artırmak için ortağı ülkelerle birlikte çalışmalıdır. AB, yükümlülük sahiplerinin çocuklara danışma ihtiyacına dair farkındalık oluşturmayı ve çocuklar düşünülerek geliştirilmiş yönetim yapılarını teşvik etmeyi amaçlamalıdır. Bu şekilde çocuklar güçlenmiş olacak ve hayati önem arz eden yaşam becerileri kazanacaklar. AB, yerel olarak çocuk haklarının desteklenmesine katkı sağlamanın en iyi yolunu güvence altına almak için çocuklarla çalışan yerel örgütlere danışmayı amaçlamalıdır.

> **Ayrımcılık yapmama/eşitlik** - AB, ayrımcı yasa, politika veya uygulamaları ele alarak ve en fazla dışlanmış olan çocuklara odaklanarak tüm çocuklar arasında daha fazla eşitlik sağlamak için ortağı ülkelerle birlikte çalışmalıdır. AB, cinsiyete dayalı ayrımcılık da dahil olmak üzere mevcut ayrımcılık durumlarını yanlışlıkla pekiştirmemeye özen gösterirken, dışlanarak en geride bırakılmışlar ile toplumun geri kalanı arasındaki açığı kapatmak için ayrımcılığın temel sebeplerini ortadan kaldıracak kalıcı çözümler teklif ederek en çok ötekileştirilmiş olanlara öncelik verecektir.

> **Hesap verebilirlik ve hukukun üstünlüğüne erişim** - AB eylemlerinde, ortağı ülkelerin çocuk haklarının gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalarında çocuklara, ailelerine ve topluma karşı hesap verebilirliği ve şeffaflığının artırılması amaçlanmalıdır. Hakların anlamlı olması için ihlallerin tazmini için etkili yasal başvuru yolları mevcut olmalıdır. AB eylemlerinde, çocuklar ve temsilcileri için etkili ve çocuğa duyarlı süreçlerin mevcut olmasının sağlanmasına özel önem verilmesi için çalışılmalıdır.

> **Şeffaflık ve bilgilere erişim**: AB eylemlerinde, ortağı ülkelerde çocuk haklarının gerçekleştirilmesi ve çocukların BMÇHS'ye uygun olarak bilgi talep etme, alma ve paylaşma özgürlüğünün güvence altına alınmasına katkıda bulunulmasına yönelik çalışmaların şeffaflığının artırılması amaçlanmalıdır. Örneğin, çocukların güçlendirilmesi için, cinsiyete dayalı ayrımcılık konusuna özellikle dikkat edilerek çocuklar, yaşlarına uygun bilgilere erişim sahibi olmalıdır. AB, bütçe kararları ve harcamalar da dahil olmak üzere tüm alanlarda bu bilgilerin sağlanmasına yönelik ihtiyaç hakkında ortağı ülkelerin farkındalığını artırabilir. Ayrıca kalkınma programları ve projelerinin şeffaf olması ve bilgilerin erişilebilir olup hak sahiplerine sunulması da önemlidir.

> **Çocuk haklarına ilişkin politika uyumluluğu** - AB, hiçbir sektördeki (örneğin ticaret, enerji, göç vb.) hiçbir politika veya eylemin çocuk haklarına zarar vermemesini sağlamalı ve politika ve eylemlerin çocuk haklarının gerçekleştirilmesine destek olmasına gayret etmelidir. Dolayısıyla AB çocuk haklarına zarar vermeme yaklaşımı içindedir.

Tüm İnsan Haklarını Kapsayan Hak Temelli Yaklaşım ile Cinsiyet Eşitliği Arasındaki Bağlantı

Toplumsal cinsiyet, tüm insan haklarını kapsayan hak temelli yaklaşımın ayrılmaz bir parçasıdır ve AB, insan haklarının desteklenmesi, korunması ve gerçekleştirilmesine ve Pekin Eylem Platformu ile Nüfus ve Kalkınma Uluslararası Konferansı (ICPD) Eylem Programının ve ayrıca bunların değerlendirme konferanslarının sonuçlarının tam ve etkili bir şekilde uygulanmasına yönelik kararlılığını korumakta ve bu bağlamda cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve haklarına (CÜSH)²² ve ayrıca Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Bertaraf Edilmesine dair Sözleşmeye (CEDAW) ve kadın ve kız çocuklarına karşı şiddet ve

22. Kalkınmada Cinsiyet Eşitliğine Dair Konsey Sonuç Bildirgesi, Mayıs 2015, 9242/15.

her türlü ayrımcılık ile mücadeleye dair AB Kılavuz İlkelerine, kadın ve erkekler arasında eşit fırsatlar sağlanmasına dair AB Stratejisine, kadınlar, barış ve güvenliğe dair 1325 ve 1820 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararlarının AB'de Uygulanmasına Yönelik Olarak AB'nin Kapsamlı Yaklaşımına ve Cinsiyet Eşitliği ve Kadınların Güçlendirilmesine dair AB Eylem Planına bağlı kalmaktadır.

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının, kadın ve kız çocuklarının insan haklarına saygı duyulması ve bunların korunması ve gerçekleştirilmesinin önemine dair uluslararası fikir birliğine son zamanlarda yapılan önemli bir yeniliktir ve cinsiyet eşitliğinin sağlanması için bir çerçeve teşkil etmektedir.

C. Ana akımlaştırma

Çocuk haklarının ana akımlaştırılmasıyla, AB'nin tüm politika, eylem ve programlarına çocuk haklarının sistematik bir şekilde dahil edilmesi kastedilmektedir. Bu yaklaşım, beslenme, sağlık ve eğitim gibi geleneksel çocuk odaklı sektörlerin ötesinde enerji, tarım, ulaştırma, ticaret ve yatırım, kalkınma için işbirliği, insani yardım, altyapı, iklim değişikliği ve çevre gibi diğer sektörlerde de çocuk haklarının dahil edilmesidir. Çocukları etkilemeyen herhangi bir politika veya program neredeyse bulunmamaktadır, çoğu politika, eylem veya program, çocuklar üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak, olumlu veya olumsuz etkilere sahiptir. Ayrıca, hepsi olmasa da çoğu sektör birbirleriyle bağlantılı ve birbirlerinden bağımsız değildir.

Çocuk haklarını etkili bir şekilde sağlayacaksa tüm sektörler üzerine düşen görevi yapmalıdır. Bu amaçla bu Kılavuz İlkeler'de, tüm sektörlerde ve programlarda çocuk haklarının ana akımlaştırılmasının önemi vurgulanmakta ve "AB-UNICEF Çocuk Hakları Elkitabı: Çocuk Haklarını Kalkınma İşbirliğine Dahil Etmek"²³ adlı önemli aracın altı çizilmektedir.

AB ve UNICEF, bu yenilikçi aracı geliştirmek için güçlerini birleştirmiştir. 2013'te kullanılmaya başlanan bu Elkitabı, çocuk haklarının etkili bir şekilde dahil edilmesi ve ikili ve çok taraflı kalkınma yardımı programlarında uygulanmasının nasıl sağlanacağına dair uygulamalı rehberlik sağlamaktadır. 80'in üzerinde yenilikçi araç ve 8 tematik modül aracılığıyla çocuk hakları temelli kalkınma programlaması ve sektör politikaları, çocuk katılımı, etki değerlendirmesi, sivil toplumla yapılan çalışmalar, çocuk hakları temelli yönetim, kriz durumları ve bütçe hazırlamayı içeren uygulamalı bir rehberdir. Bu, AB kurumlarının yetkilileri, AB Üye Devletleri ve kalkınmayla ilgili tüm aktörler için çok değerli bir araçtır.

Elkitabı ile ilgili bilgiye, İngilizce, Fransızca ve İspanyolca dillerinde çevrimiçi olarak erişilebilir: <http://www.unicef.org/eu/crtoolkit/toolkit.html>

Tüm kalkınma ortakları için AB Delegasyonlarında organize edilen eğitim çalıştaylarını desteklemek amacıyla bir internet sitesi de oluşturulmuştur:

<http://www.childrightstoolkit.com>

Burada Elkitabı, Arapça, İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca ve Portekizce dillerinde mevcuttur.

23. AB-UNICEF Çocuk Hakları Araç Takımı: Kalkınma İşbirliğine Çocuk Haklarının Entegre Edilmesi
<https://www.unicef.org/eu/crtoolkit/>

3.

AB'nin Katılım Öncelikleri

- Ortağımız ülkelerin BMÇHS ve üç İhtiyari Protokolünün ve çocuk haklarıyla ilgili diğer uluslararası ve bölgesel belgelerin ve standartların uygulanmasını geliştirmeye dair **hukuki yükümlülüklerini yerine getirmesinin desteklenmesi ve teşvik edilmesi.**

Özellikle, 14 Nisan 2014'te yürürlüğe girmiş olan Çocuk Hakları Sözleşmesinin **Bireysel Başvuru Prosedürüne** Dair İhtiyari Protokolünün²⁴ (IP3 ÇHS) onaylanmasının teşvik edilmesi, desteklenmesi ve bunun hakkında farkındalık oluşturulması.

- BMÇHS'nin, üç İhtiyari Protokolünün ve Genel Yorumların ve çocuk haklarıyla ilgili diğer uluslararası ve bölgesel belge ve standartların ilke ve hükümlerinin hem ortağımız ülkelerde hem de doğrudan çocuk haklarıyla ilgili olarak çalışmayanlar da dahil olmak üzere her düzeyden AB personeli arasında **daha iyi anlaşılmasının teşvik edilmesi ve farkındalığın artırılması.**
- Sözleşmede yer alan tüm haklardan tüm çocukların tam olarak faydalanmasını sağlamak için Genel Yorum No. 5'te belirtildiği gibi, ayrımcılık yapılmaması, çocuğun üstün yararı, hayatta kalma ve gelişim ve çocuğun katılım hakları olmak üzere BMÇHS'nin dört Genel İlkesinin her zaman rehberlik yaptığı, BMÇHS'ye ilişkin **Genel Uygulama Önlemlerinin uygulanmasına yönelik olarak hak temelli bir yaklaşımın izlenmesi.**
- Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın ele alınmasına ve kız çocuklarının güçlendirilmesinin sağlanmasına özel önem verilerek oğlan çocukları ve kız çocukları arasında **cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi ve konu hakkında farkındalık oluşturulması.**
- **AB'nin çocuklara dair dış eylemlerinde uyumun artırılması. Avrupa Komisyonu ve çocuk hakları Yüksek Temsilcisi tarafından teşvik edilen girişimlere, AB'nin çocuklara dair dış eylemlerine ve AB Üye Devletleri tarafından gerçekleştirilen eylemlere ilişkin olarak birbirini kuvvetlendiren ortaklıkların teşvik edilmesi ve kurumlar arası işbirliğinin güçlendirilmesi.**
- **Çok uluslu forumlarda devam eden AB çalışmalarının pekiştirilmesi ve güçlendirilmesi** ile birlikte çocuk haklarının uygulanmasını geliştirmek ve dünya genelinde çocuk hakları ihlallerini önlemek için çocuk haklarına uluslararası gündemde daha fazla ağırlık verilmesi.
- Özellikle çocuklar için en ilgili olan amaç ve hedeflere odaklanılarak **2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminin uygulanmasının desteklenmesi** (bkz. Ek II). Bu Kılavuz İlkeler, AB'nin 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemini sağlamak için gerçekleştireceği diğer tüm çalışmaları tamamlayıcı niteliktedir.

24. OP3 CRC, BM Çocuk Hakları Komitesinin ("Komite") çocuk haklarının ihlal edildiğine dair şikayetleri dinlemesine olanak tanıyan uluslararası bir insan hakları antlaşmasıdır. Çocuklar, yalnızca ulusal hukuk sisteminin ihlale ilişkin olarak bir yasal yol sağlayamadığı durumlarda BM'ye başvurabilecektir.

4.

Çocuk Haklarının
Desteklenmesi
ve Korunmasına
Yönelik AB Araçları

AB, çocuk haklarının desteklenmesi ve savunulmasına yönelik çok çeşitli araca ve mali desteğe sahiptir. Çocuk haklarının etkili bir şekilde ele alınması ve sürdürülebilir kalkınma sağlanması için AB'nin çeşitli araçlarının uyumlu ve tamamlayıcı olarak kullanılmasını sağlaması gerekmektedir.

- **Siyasi diyaloglar**, her iki tarafı da ilgilendiren ikili, bölgesel ve uluslararası meselelerin ortağımız ülkelerle resmi bir ortamda ve düzenli olarak tartışılması için bir fırsat sunar. Bu diyaloglar sadece insan hakları üzerinde yoğunlaşmış olmamasına rağmen, yapılandırılmış diyaloglar gibi, çocuk hakları da dahil olmak üzere insan haklarıyla ilgili meselelerin gündeme getirilmesi için hâlihazırda var olan mekanizmalardır.
- **İnsan haklarına dair diyaloglar**²⁵ insan hakları üzerine odaklanmaktadır. Bunların temel amacı, AB'nin insan hakları ihlallerine ilişkin endişelerini ortağı ülkelerle paylaşmasına, konu hakkında bilgi toplamasına ve insan hakları durumunu iyileştirmeye çalışmasına olanak tanımaktır. AB düzeyindeki diyaloglara ek olarak Üye Devletler ayrıca ortak ülkelerle ulusal düzeyde diyaloglar da gerçekleştirir.

İlgili diyalogların çocuk haklarını kapsamaları ve özellikle bir ülkenin çocuk haklarını gerçekleştirmek için güçlendirmesi gereken **çeşitli sistemsel unsurları** teşvik etmesi gerektiğinde (Uygulama için Kılavuz İlkeler Bölüm 6'da ana hatlarıyla açıklanmaktadır), tartışmalar ilgili ülkede çocuk haklarının durumuna ilişkin olarak yapılacak bir analize dayalı olarak gerçekleştirilmeli ve bu tartışmalarda çocukların karşı karşıya kaldığı önemli ihlaller ve sorunlar vurgulanmalıdır.

- Çocuk haklarına ve bunların desteklenmesi ve korunmasıyla ilgili uluslararası norm ve standartlara dair farkındalık oluşturmak için **bildiriler ve diplomatik girişimler** de önemli araçlar olarak kabul edilmektedir. Bunlar, BMÇHS ve 3 İhtiyari Protokolünün uygulanışını geliştirmeye yönelik fırsatlar sunabilir.
- Çocuk hakları ayrıca **AB'nin İnsan Hakları ve Demokrasiye İlişkin Ülke Stratejileri (İHDÜS)** ile ele alınmaktadır. AB Delegasyonları belirli konulara öncelik verebilir ve çoğu stratejide çocuk hakları öncelikli bir konu olarak vurgulanmaktadır. Durum böyle olmasa bile AB, bunun ortak bir mesele olduğunu kabul etmektedir. Ülke stratejileri, belirli bir ülkede çocukların durumuna dair derinlemesine bir analiz yapılmasına ve potansiyel eksikliklerin ve çocuk haklarının korunmasını sağlamak için gereken eylem ve mekanizmaların belirlenmesine olanak sağlar.
- AB, ulusal merciler, BM, sivil toplum ve diğer ortaklarla birlikte çalışarak AB'nin coğrafi ve tematik finansman araçlarını tamamlayıcı olarak kullanılmasıyla çocuk haklarının desteklenmesi ve korunması için **ikili ve çok taraflı işbirliğinden** faydalanır.
- Bir süre önce oluşturulan **Herkes İçin Ticaret**²⁶ Stratejisinde, ekonomik büyümeyle birlikte sosyal adalet, insan haklarına saygı ve çalışma ve çevre yüksek standartlarının tesis edilmesini sağlamaya yönelik iddialı ve kapsamlı bir gündem belirlenmiştir.

25. AB, dünya genelinde 40'ı aşkın ülkeyle insan hakları diyalogları gerçekleştirmekte, insan hakları alt komiteleri kurmakta ve istişarelerde bulunmaktadır.

26. Herkes için ticaret. Daha Sorumlu bir Ticaret ve Yatırım Politikasına Doğru, Ekim 2015.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf

GSP+²⁷ AB'nin gelişen ülkelerde insan hakları, işçi hakları, çevre koruma ve iyi yönetim alanlarında temel uluslararası standartlara uygunluğu teşvik etmeye yönelik birincil ticari araçtır. **27 temel uluslararası sözleşmeyi onaylamayı ve etkili bir şekilde uygulamayı taahhüt eden AB** gelişimi kırılgan ülkelere tek taraflı ve cömert pazar erişimi sağlar.²⁸ GSP+ programı kapsamındaki 27 temel sözleşme arasında Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989) ve En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi No. 182 (1999) de yer almaktadır. GSP+ programı, gelişmekte olan ülkelerin sürdürülebilir bir kalkınma rotası izlemesini desteklemek ve bu yolda onlara ilham vermek için düzenli olarak izlenen teşvik bazlı bir programdır.

Ayrıca, son yapılan **AB Serbest Ticaret Anlaşmalarında** işçi hakları ve çevre koruma konularında hukuki olarak bağlayıcı hükümler yer almaktadır. ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) tarafından tanımlandığı şekilde çocuk işçi yasağına, AB ve ortağı ülkeler arasında son zamanlarda müzakeresi yapılan tüm ticari anlaşmaların Ticaret ve Sürdürülebilir Kalkınma Bölümünde yer verilmiştir.

Çocuk odaklı olarak çalışan sivil toplum aktörleri, sendikalar, işveren örgütleri, ticari birlikler, çevre kuruluşları ve insan hakları savunucuları dahil olmak üzere sivil toplumun katılımı, meselelerin ve gelecekteki eylem alanlarının belirlenmesine yardımcı olarak bu ticari araçların başarılı bir şekilde uygulanması için önem arz etmektedir. Ayrıca AB ve ortağı ülkelerdeki sivil toplumun ilgili konuları tartışmak üzere bir araya gelmesi için düzenli fırsatlar da ortaya çıkmaktadır.

27. Şu anda GSP+ ülkeleri arasında Ermenistan, Bolivya, Yeşil Burun Adaları (Cabo Verde), Gürcistan, Kırgızistan, Moğolistan, Pakistan, Paraguay ve Filipinler yer almaktadır.

28. 7 adet BM insan hakları deklarasyonu, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) iş haklarına dair 8 adet sözleşmesi, 8 adet Çok Taraflı Çevre Anlaşması ve 4 adet İyi Yönetişim deklarasyonu.

5.

Uygulama için Kılavuz İlkeler

Kılavuz İlkelerin uygulama kısmında, ortağımız ülkelerde çocuk haklarının desteklenmesi ve korunmasına yönelik olarak etkili bir şekilde çalışmanın yolları ve araçları ile AB'nin yukarıda açıklanan tüm araçlardan en iyi şekilde faydalanarak atacağı adımlar belirlenmektedir.

Bu kısımda, BMÇHS'nin etkili bir şekilde uygulanması için gerektiği şekilde Çocuk Hakları Komitesi tarafından belirlenen **çeşitli önlemler** dikkate alınmaktadır. Bu "**Genel Uygulama Önlemleri**"²⁹ bilindiği gibi BMÇHS'de yer alan hakları uygulamak için devletlerin uygulamaya koyması gereken yasal, idari ve diğer önlemleri kapsar. GUÖ'nin uygulanmasına, her zaman BMÇHS'nin 4 Genel İlkesi rehberlik etmelidir (bkz. bölüm 3).

Devletler, bir sistem güçlendirme yaklaşımı uygulayarak, refakatsiz çocuklar, engelli çocuklar veya azınlık bir gruba ait çocuklar gibi özellikle en korunmasız ve ötekileştirilmiş, yerinden edilmiş veya göçmen ve mülteci çocuklar dahil olmak üzere tüm çocukların tüm haklarını korumayı amaçlayan bir sistem güçlendirme yaklaşımının kapsadığı tüm hakları ele almaktadır. Ayrıca kız ve erkek çocuklarının cinsiyete ve yaşa dayalı ihtiyaçları da dikkate alınır.

Aşağıdaki bölümde bir sistemin her unsuru ele alınmakta ve tüm çocukların haklarının daha iyi bir şekilde korunmasını sağlamak için AB'nin üstlenmesi gereken eylemlerle AB'nin ortak ülkelerle birlikte üzerinde çalışması gereken eylemler ana hatlarıyla açıklanmaktadır.

A. Mevzuat ve Politika

Çocuk haklarının desteklenmesi ve korunmasına yönelik eylemlerin ulusal mevzuatta açık bir temeli olmalı ve bunlar uygulamaya destek veren çeşitli politika ve rehberliklerle düzenlenmelidir. Tüm ulusal mevzuatın ve politikaların BMÇHS ile İhtiyari Protokollerinin hükümlerine uygun olması kritik öneme sahiptir. Bu, ilgili hükümlerin doğrudan iç hukuka dahil edilmesiyle veya iç hukukun uluslararası yükümlülüklerle uygun olarak uyumlulaştırılmasıyla sağlanabilir.

AB, ortağı ülkelerin aşağıdakileri yapmasını desteklemeli ve teşvik etmelidir:

- Özellikle BMÇHS ve 3 İhtiyari Protokolü, ILO Sözleşmeleri 138 ve 182 olmak üzere çocuk haklarının desteklenmesi ve korunmasına yönelik **ilgili uluslararası veya bölgesel araç ve standartların kabul edilmesi, onaylanması ve bunlara bağlı kalınması ve/veya uygulamaya konması ve uygulanması**³⁰
- Ülkenin BMÇHS'ye ve üç İhtiyari Protokolüne ilişkin olarak beyan ettiği **çekincelerin gözden geçirilmesi ve geri çekilmesi.**
- Ulusal mevzuat ve ilgili idari rehberliğin, başta BMÇHS ve İhtiyari Protokolleri olmak üzere çocuk haklarıyla ilgili uluslararası normlar ve standartlarla uygunluğunu sağlamak için **gözden geçirilmesinin ve kanun haline getirilmesinin desteklenmesi.** Gözden geçirme işlemlerinde insan haklarının birbirlerine bağımlılığı ve bölünmezliği kabul edilerek, Sözleşme **bütün olarak** ve ayrıca madde madde değerlendirilmelidir.

29. BM Çocuk Hakları Komitesi, BMÇHS'nin 4. maddesini ele almak için Genel Açıklama No. 5'i (2003) hazırlamıştır. Burada, taraf Devletlerin BMÇHS için "genel uygulama önlemleri" (GUÖ) olarak bilinen uygulama önlemlerini oluşturma yükümlülüğü açıklanmaktadır.

30. Ayrıca, insan haklarına dair diğer sözleşmeler, standartlar ve ilkeler de çocuk hakları üzerinde etkiye sahiptir ve çocukların karşı karşıya kaldığı birçok ayrımcılığı ele almak için bunlara atıfta bulunulabilir; örneğin Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme ve Protokolü, Engellilerin Haklarına Dair Sözleşme ve Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Tüzüğü.

• **Adalet sisteminin işleyişi ve çocukların adalete erişimiyle ilgili mevzuatın aşağıdaki amaçlarla gözden geçirilmesi ve revize edilmesi:**

- > Ceza hukukunda ve diğer alanlarda çocuk haklarının ihlallerinin yasaklanması ve ihlallerin cezalandırılması;
- > Çocuk haklarını ihlal edenlerin adaletin önüne getirilmesinin sağlanması;
- > Tüm çocukların ihlallerin tazmini için adil, zamanında ve etkili yasal başvuru yollarına hakkaniyetli bir şekilde erişiminin sağlanması;
- > Çocuk hakları ihlallerine ilişkin soruşturma ve kovuşturma aşamalarında çocukların katılımını sağlayan çocuk dostu süreçlerin geliştirilmesi;
- > Hakları ihlal edilen çocukların sağaltımı, rehabilitasyonu ve toplumla yeniden bütünleşmesinin sağlanması ve mağdur destek hizmetlerine erişimin teşvik edilmesi;
- > Özellikle çocukların uzun cezalar aldığı yerlerde çocuk tutuklama uygulamalarına alternatifler geliştirilmesi;
- > AB, çocuklar için alternatif bakımın teşvik edilmesinin ve çocuklara toplum hayatına katılmaları ve yaygın hizmetlere erişimleri için uygun destek sağlanmasının önemini vurgulamaktadır. AB, aile ve çocuğun ayrılmasının önlenmesinin ve aile bakımından mahrum kalmış çocuklara üstün yararları dikkatli bir şekilde belirlenerek alternatif bakım ve koruma sağlanmasının önemini açıklayan Çocuklar için Alternatif Bakım İlişkin BM Kılavuz İlkelerinin uygulanmasını teşvik etmektedir.

B. Ulusal Stratejiler / Belgeler ve Eylem Planları

AB, BMÇHS'den kaynaklanan kapsamlı ve haklara dayalı ulusal stratejilerin geliştirilmesini savunmalıdır. Etkili bir stratejinin tüm çocukların durumuyla ve BMÇHS'deki tüm haklarla ilgili olması ve çocuklar ve gençler dahil olmak üzere çeşitli kişilerle yapılacak bir istişare süreciyle geliştirilmesi gerekmektedir. Hiçbir çocuğun geride bırakılmamasını sağlamak için ötekileştirilmiş ve dezavantajlı çocuk gruplarının yanı sıra korunmasız durumdaki çocukların belirlenmesine ve bunlara öncelik verilmesine özen gösterilmelidir. Cinsiyetle ilgili meselelere özel önem verilmelidir. Stratejiye yetki vermek için strateji devletin en üst düzeyinde onaylanmalı, ulusal kalkınma planlamasına bağlanmalı ve ulusal bütçeye dahil edilmelidir. Ulusal eylem planları (UEP), tüm çocuklar için ekonomik, sosyal ve kültürel ve medeni ve siyasi hakların tümüne ilişkin gerçek ihtiyaçlara dair ve gerçekleştirilebilir hedefler içermelidir.³¹

AB, ortağı ülkelerin aşağıdakileri yapmasını desteklemeli ve teşvik etmelidir:

- Çocuk haklarının desteklenmesi, korunması ve gerçekleştirilmesine dair ulusal bir stratejinin kabul edilmesi;
- Bu tür bir strateji ve/veya eylem planlarının tasarlanması ve uygulamaya konmasında yerel sivil toplum örgütlerine, ilgili BM örgütlerine ve diğer ilgili çok taraflı aktörlere, çocuklar ve gençlere danışması;
- Stratejinin ülkedeki çocukların durumuna dair çocuk hakları odaklı ve cinsiyete duyarlı bir analize dayalı olmasının ve BM Çocuk Hakları Komitesinin Sonuç Gözlemlerinin dikkate alınmasının sağlanması.

C. İkili ve çok uluslu işbirliği

Mali ya da teknik destek sağlanmasından ortağımız ülkede veya uluslararası forumlarda diğer paydaşlarla birlikte çalışılması dahil ortağımız olan ülkelerin çocuk haklarını uygulamasının desteklenmesi ve buna teşvik edilmesine yönelik işbirliği birçok farklı şekillerde gerçekleşir.

31. Genel Yorum No 5'e (2003), Çocuk Hakları Sözleşmesinin uygulanmasına ilişkin genel tedbirlere bakın, sayfa 8.

AB:

- Uyumlu ve tamamlayıcı bir yaklaşımı teşvik ederek tüm dış ilişkilerinde ve işbirliği girişimlerinde odak noktasının çocuk hakları olmasını pekiştirmeli;
- Tüm diyaloglarda, ticari ve diğer görüşmelerde, programlama görüşmelerinde, İnsan Hakları ve Demokrasiye Dair Ülke Stratejilerinde, 2030 Gündemine dair olarak ortağı ülkelerle işbirliği yaparak çocuk haklarını gündeme getirmelidir.

Sivil Toplumla İşbirliği

Ortağımız olan ülkeler, en geniş anlamıyla sivil toplum örgütleri (STÖler) ile yakın işbirliği yapmalı ancak bu çalışmalarda onların özerkliğine de saygı göstermelidir. STÖlere örnek olarak insan hakları STÖleri, çocuk ve gençlerin yönettiği örgütler ve gençlik grupları, ebeveyn ve aile grupları, inanç grupları, akademik kuruluşlar ve meslek örgütleri verilebilir.

AB:

- Çocuk haklarının ihlalleri ve bu hakların gerçekleştirilmesi önündeki engeller bakımından çocukların karşılaştığı ana meseleleri anlamak ve en iyi çözümleri bulmak için sivil toplum örgütleri ile yakın çalışmalar yürütmelidir. Sivil toplumla yapılan bu işbirliği, ayrıca sivil toplum aktörleri için daha kolaylaştırıcı bir ortamın teşvik edilmesine de hizmet eder.

AB, ortağı ülkelerin aşağıdakileri yapmasını teşvik etmelidir:

- Sivil toplum örgütleri ile yakın çalışmalar yürütülmesi. STÖlere örnek olarak insan hakları STÖleri, çocuk ve gençlerin yönettiği örgütler ve gençlik grupları, ebeveyn ve aile grupları, inanç grupları, akademik kuruluşlar ve meslek örgütleri verilebilir;
- Ulusal strateji veya eylem planlarının uygulanmasıyla ilgili raporlama süreçlerinde ve BM Çocuk Hakları Komitesine yapılan raporlamalarla ilgili olarak STÖler ile yakın çalışılması.

Uluslararası İşbirliği ve Diğer Aktörlerle İşbirliği

BMÇHS'nin 4. maddesinde şöyle denmektedir: *"Ekonomik, sosyal ve kültürel haklara ilişkin olarak, Taraf Devletler eldeki kaynaklarını olabildiğince geniş tutarak, **gerekirse uluslararası işbirliği çerçevesinde** bu tür önlemler alırlar."*

Ortağımız ülkeler, Sözleşmenin uygulanmasında, örneğin Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF), İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR) ve diğer Birleşmiş Milletler kuruluşlarının teknik yardımından faydalanabilir.

AB:

- Çocuk hakları alanında, başta BM'nin organları ve sözleşmelerin izleme komiteleri ve bunlar içinde de özellikle Çocuk Hakları Komitesi olmak üzere ilgili uluslararası ve bölgesel aktörlerin çalışmalarını, özellikle çocukların satılması, çocuk fuhuşu ve çocuk pornografisine dair Özel Raportör ve çocuklar ve silahlı çatışma ile çocuğa karşı şiddete dair BM Genel Sekreterliği Temsilcileri olmak üzere BM'nin İnsan Hakları Özel Süreçlerini ve mekanizmalarını desteklemelidir;
- Uluslararası Çalışma Örgütü, BM İnsan Hakları, BM Nüfus Fonu, BMMYK, UNICEF, BMKADIN, BM İnsani Yardım, Uluslararası Göç Örgütü ve Dünya Sağlık Örgütü gibi ilgili BM kuruluşlarını desteklemeli;

- Avrupa Konseyi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Çocuk Ombudsmanları Avrupa Ağı vb. bölgesel mekanizmalar desteklemeli;
- Hem BM Genel Kurulu hem de İnsan Hakları Konseyi'nde Latin Amerika devletleriyle birlikte "Çocuk Haklarına" dair yıllık resmi karar sunmaya devam etmelidir. AB, devletlerin BMÇHS'yi ve İhtiyari Protokollerini imzalaması, onaylaması ve uygulamaya koyması için düzenli olarak çağrıda bulunmaktadır.

AB, ortağı ülkelerin aşağıdakileri yapmasını desteklemeli ve teşvik etmelidir:

- Başta Çocuk Hakları Komitesi olmak üzere uluslararası insan hakları organlarının koruyucu önlemleri, kararları ve tavsiyelerine ilişkin taleplere uyulması;
- BM Çocuk Hakları Komitesi de dahil olmak üzere BM'nin ilgili insan hakları mekanizmaları ve prosedürleriyle ve başta çocuk haklarının desteklenmesi ve korunmasıyla ilgili mekanizmalar olmak üzere tematik mekanizmalar ve ülke mekanizmalarıyla işbirliği yapılması;
- Çocuk haklarının desteklenmesi ve korunmasını sağlamak için, kat edilen ilerlemenin izlenmesi de dahil olmak üzere bölgesel mekanizmalarla işbirliği yapılması. İlgili Avrupa Konseyi mekanizmalarıyla ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin çocuk haklarına ilişkin kararlarına uyulmasının teşvik edilmesi.

D. Mali Kaynakların Harekete Geçirilmesi, Verimli Paylaştırılması, Etkisi ve Kullanımının Sağlanması

Çocuk haklarının gerçekleştirilmesine ilişkin kamu bütçesinin hazırlanmasına dair BMÇHS Genel Yorum No. 19'da (2016), kamu bütçesinin hazırlanmasına dair etkili, verimli, adil, şeffaf ve sürdürülebilir karar verme mekanizmalarıyla, özellikle korunmasız durumdaki çocukların³² olmak üzere Sözleşme kapsamındaki tüm hakların nasıl gerçekleştirileceğine dair taraf Devletlere tavsiyeler verilmektedir.

BMÇHS Genel Yorum No. 19, GUÖ'ne dair BMÇHS Genel Yorum No. 5 temel alınarak oluşturulmuştur, çünkü yeterli kaynakları harekete geçirmeden, tahsis etmeden ve hesap verilebilir, etkili, adil, şeffaf ve sürdürülebilir bir şekilde harcamadan mevzuat, politikalar ve programlar uygulanamaz. Bütçe tahsisi ve harcama öncelikleri, birincil husus olarak çocuğun üstün yararı dikkate alınacak şekilde kararlaştırılmalıdır.

AB:

- **3 yönlü bir yaklaşımla programlamada çocuk haklarını desteklemeye devam etmelidir;**
 - Siyasi diyaloglarında tüm çocukların haklarının desteklenmesi,
 - Tüm proje ve programlarda çocuk haklarının ana akımlaştırılması (referans kılavuz olarak AB-UNICEF Çocuk Hakları Elkitabının kullanılmasıyla),
 - Çocuklara yönelik belirli proje ve programların desteklenmesi.
- Yukarıda belirtilen 3 yönlü yaklaşımın uygulanmasında **kaynakların daha iyi ve daha verimli bir şekilde tahsis edilmesini ve kullanılmasını** ve ayrıca kaynakların AB'nin coğrafi ve tematik araçları ve yöntemlerinin tamamlayıcı olarak kullanılmasıyla çocuk haklarına dair ideal düzeyde etkiler yaratmasını sağlamalı;

32. Genel Yorum 19, CRC/C/GC/19, 2016, paragraf 3'te öngörüldüğü gibi, "korunmasız durumdaki çocuklar", engelli çocuklar, mülteci konumundaki çocuklar, azınlık gruplardan çocuklar, yoksulluk içinde yaşayan çocuklar, alternatif bakım gören çocuklar ve kanunla ihtilaf halinde olan çocuklar dahil ve bunlarla sınırlı olmamak üzere özellikle haklarının ihlal edilebileceği durumlara açık olan çocuklardır.

- Üye Devletler tarafından yapılan ortak programlar ve ortak eylemler dahil olmak üzere finansman faaliyetleri arasında ve Avrupa Birliği'nin çocuk haklarına dair tüm dış eylemlerinde **koordinasyon ve uyumu geliştirmeyi amaçlamalı**;
- Tüm sektörlerde **çocuklara duyarlı programlamayı** pekiştirmek için **AB-UNICEF Çocuk Hakları El Kitabından** faydalanmalı ve çocuk haklarına dair açık bir analiz yapılmadan oluşturulmuş olabilecek bütçe destek programlarını gözden geçirmeye özel önem göstermelidir;
- Cinsiyete göre ayrıştırılmış etki değerlendirmelerinde, uygun olduğunda temel hakları ve insan haklarını değerlendirmek için daha iyi düzenleme şartına uyularak **çocuk haklarının** dikkate alınmasını sağlamaya devam etmelidir.
- AB'nin dış eylemlerindeki AB finansman programları dahilinde doğrudan çocuklarla çalışan STÖler ve Uluslararası Kuruluşları **çocukları korumaya yönelik politikaları** (örneğin personelin incelenmesi, eğitim, raporlama mekanizmaları vb.) kabul etmeye teşvik etmeli ve onlara bu şartı uygulama ihtimalini araştırmalıdır.

AB, ortağı ülkelerin aşağıdakileri yapmasını desteklemeli ve teşvik etmelidir:

- Çocuk haklarının gerçekleştirilmesi için kaynakların yeterli bir şekilde tahsis edilmesine olanak tanımak üzere doğru bir maliyetlendirmenin sağlanması;
- Uluslararası işbirliği bağlamında ve diğer bağlamlarda ulusal ve yerel düzeylerde bütçe süreçlerinde çocukların görünür kılınmasına yönelik araçlar geliştirerek ve kullanarak çocuklara duyarlı bir ulusal bütçenin tasarlanması ve uygulanması;
- Çocuklara dair politikaların etkisinin değerlendirilmesi.

E. Çocuk haklarının uygulanmasına ilişkin koordinasyon mekanizmaları

Sözleşme'nin etkili bir şekilde uygulanması için, çocuk haklarının tanınması ve gerçekleştirilmesine yönelik olarak **kamu kurumları arasında ve ayrıca merkezi ve diğer düzeylerdeki yönetimler arasında ve kamu ile diğer aktörler arasında sektörler arası koordinasyonun görünür** olması gerekmektedir. Koordinasyonun amacı, uygulamanın yalnızca çocuklar üzerinde önemli etkileri olan büyük kamu kurumları tarafından (eğitim, sağlık, refah vb.) değil aynı zamanda örneğin maliye, planlama, istihdam, gençlik, cinsiyet, savunma, göç ve sığınma, güvenlik, altyapı, tarım gibi tüm kamu kurumları tarafından ve her düzeyde kabul edilmesini sağlamaktır.

AB:

- Çocuk haklarına yönelik uygulamalara yeterli müdahalede bulunulmasını sağlamak için koordine edici ve destekleyici bir rolle her düzeyden personeli desteklemeli;
- İnsan Hakları ve Demokrasiye dair AB Stratejik Çerçevesi ve Eylem Planında³³ ve bu Kılavuz İlkelerde ana hatlarıyla açıklanan ilgili kapsayıcı politika hedeflerinin insan hakları ve demokrasiye dair ülke stratejilerinde dikkate alınmasını sağlamalıdır.

33. İnsan Hakları ve Demokrasiye Dair Eylem Planı, 2015-2019, http://eeas.europa.eu/top_stories/2015/200715_human_rights_action_plan_en.htm

AB, ortağı ülkelerin aşağıdakileri yapmasını desteklemeli ve teşvik etmelidir:

- Ulusal insan hakları kurumları (UIHK) ve/veya çocuklardan sorumlu kamu denetçileri/ombudsmanlar dahil olmak üzere çocuk haklarına dair faaliyet gösteren bağımsız kurumların geliştirilmesi;
- Merkezi yönetimin kurumları (bakanlıklar ve müdürlükler) arasında, farklı il ve bölgeler arasında, merkezi ve diğer düzeylerde yönetimler arasında ve hükümet ve sivil toplum arasında eylemlerin koordine edilmesine yönelik yönetsel mekanizmaların geliştirilmesi ve güçlendirilmesi.

F. İnsan Kaynakları ve Kapasite Geliştirme

Kamu kurumlarındaki deneyimli görevliler ve ülke genelinde etkili bir şekilde dağıtılmış yeterli sayıda personeli olan her bir sektördeki iyi eğitilmiş iş gücü, çocuk haklarının gerçekleştirilmesi için çok önemlidir ve **ulusal stratejinin veya eylem planlarının temel bir unsuru olmalıdır.**

AB:

- Personelin, tüm insan haklarını kapsayan, kalkınma işbirliğinde hak temelli yaklaşım konusunda eğitimden faydalanma fırsatına sahip olmasını sağlamalı;
- Çocuk haklarına dair özel eğitimler verilmesini ve bunların ortak niteliğinin, yaygın bir şekilde çocuk haklarıyla ilgili olarak algılanmayanlar da dahil olmak üzere tüm tematik alanlarda çalışan her düzeyden tüm AB personeline açık olmasını sağlamalıdır. Bu, Eğitici Eğitimi (EE) çalışmasıyla gerçekleştirilebilir;
- Bu amaçla, AB-UNICEF Çocuk Hakları Elkitabının kullanılmasını teşvik etmeli ve geliştirilmesini sağlamalıdır.

AB, ortağı ülkelerin aşağıdakileri yapmasını desteklemeli ve teşvik etmelidir:

- Her sektörde yeterli sayıda personelin ülke genelinde görevlendirilmesi;
- Yüksek düzey kamu görevlilerini, milletvekillerini, yargı mensuplarını, toplum liderlerini ve dini liderleri, öğretmenleri, sosyal çalışmacıları, polisi memurlarını, barış gücü olarak görevlendirilen askerleri ve çocuklarla ve çocuklar için çalışan diğer tüm hizmet sağlayanları eğitilmesi dahil kapasite geliştirme çalışmalarının yapılması; çocuklarla çalışmaya ilişkin uygun davranışlar hakkında ve ortaklarımız ve sözleşmeli çalışanlar tarafından istismarın meydana geldiği ve şüphelerin olduğu durumlarda bildirim düzenlemeleri hakkında açık rehberlik sağlayan çocuk koruma politikalarının geliştirilmesi. Yasaların icra edilmesinden sorumlu makamların çocuk haklarını destekleyip koruyabilmesi ve uluslararası norm ve belgelere uyulmasını sağlayabilmesi özellikle önemlidir.
- Vasilerin ve diğer bakıcıların çocuk haklarının korunmasına ilişkin rollerini gerçekleştirmeleri için kapasitelerinin geliştirilmesi;
- Çocuk haklarına dair farkındalık oluşturma etkinlikleri/kampanyalarına yatırım yapılması;
- Çocukların karar verme süreçlerine ve onları etkileyen politikaların uygulanmasına daha etkili bir şekilde katılabilmesi için çocukları güçlendirme çalışmalarının desteklenmesi.

G. Veriler, Kanıt ve Bilgi

Bir strateji ve/veya eylem planı kabul edilip uygulamaya koyulacaksa çocuk haklarının hangi alanları üzerinde çalışılması gerektiğinin bilinmesi önemlidir. İhtiyaç duyulan veri ve bilgi biçimlerinin örnekleri şunları içerir: çocuk hakları ihlalleriyle veya uygulamada yaşanan eksikliklerle ilgili olgular ve rakamlar, çocukların sayıları ve özellikleri (cinsiyet, yaş, gelir, engellilik ve diğer faktörlere göre ayrıştırılmış olması; ayrıca dışlanmış, korunmasız ve ulaşılması zor gruplara dair bilgi vermeli; yönetim ve diğer konularla ilgili bilgi vermeli; bunların yanında AB'nin hak temelli yaklaşımı ile tutarlı olması) ve iyi uygulamalara dair vaka çalışmaları. Bunlara ek olarak, eşitsizlik ve ayrımcılığın etkili bir şekilde ele alınması ve dolayısıyla hiçbir çocuğun geride bırakılmamasının sağlanması için ayrıştırılmış olan verilerin kullanılması önemlidir.

İlerlemeyi izlemek, güçlü sonuç çerçeveleri oluşturmak ve kamunun hesap verebilirliğini sağlamak için ilgili göstergelerin eylem planına dahil edilmesi önemlidir.

AB, ortağı ülkelerin aşağıdakileri yapmasını desteklemeli ve teşvik etmelidir:

- Çocuk haklarının desteklenmesi ve korunmasına ilişkin çocuğa duyarlı göstergelerin ve çocuklar üzerindeki etki değerlendirmelerinin geliştirilmesi;
- Cinsiyet, yaş, gelir, engellilik ve diğer faktörlere göre her bir gösterge için ayrıştırılmış olan ve dışlanmış, korunmasız ve ulaşılması zor gruplara dair bilgi veren, yönetim ve diğer konuları içeren ve AB'nin hak temelli yaklaşımı ile tutarlı olan verilerin toplanması ve kullanılması.
- İlgili göstergelerle, sağlam referans değerlerle ve ilgili sonuçlar zinciriyle çocuk haklarına ilişkin katedilen ilerlemeyi izlemek için somut sonuç çerçevelerinin teşvik edilmesi;
- İyi uygulamaların ilgili bölgesel örneklerine bakılması; çocuk haklarının gerçekleştirilmesine dair bölgesel tartışmaların teşvik edilmesi;
- Çocuk haklarının daha iyi anlaşılması için araştırmaların teşvik edilmesi ve çocuk haklarının korunmasının nasıl geliştirilmesi ve ihlallerin nasıl önlenmesi gerektiğine dair bilgilerin edinilmesi (sosyal normlar ve zararlı uygulamalar ile karşılaştırma yapılması).

H. Denetim ve Hesap Verebilirlik

Genellikle pek çok ve çeşitli kurum ve kişiler ulusal strateji ve/veya eylem planlarının uygulanmasına katkıda bulunurlar veya çocuk haklarının gerçekleştirilmesi üzerinde etkiye sahiptirler. Dolayısıyla tüm bunların uluslararası standart ve normlara bağlı kalması önemlidir. Bunu sağlamak için bir denetim çerçevesine ihtiyaç duyulur. Bu tür bir çerçevenin unsurları arasında ulusal insan hakları kurumları (özellikle çocuk haklarının uygulanmasında devletin katettiği ilerlemeyi izlemek için), kamu denetçileri/ombudsmanlar, BM Çocuk Hakları Komitesi ve BM Genel Sekreterliği Özel Temsilcileri gibi insan hakları mekanizmaları yer almaktadır.

Kamu denetçileri/ombudsmanlar gibi ulusal insan hakları kurumları, çocukların haklarına ilişkin yaşanan ihlaller hakkındaki endişelerini paylaşımlarının ve şikayetlerde bulunmalarının mümkün kılınması için özellikle önemlidir ve bu ihlallere dair etkili ve çocuklara duyarlı süreçler, çocuklar ve temsilcileri için mevcut olmalıdır. Bunlar, çocuk dostu bilgi ve tavsiyelerin sunulmasını içermelidir.

AB, ortağı ülkelerin aşağıdakileri yapmasını desteklemeli ve teşvik etmelidir:

- Çocuk haklarının gerçekleştirilmesine yönelik olarak devletin çalışmalarının yeterli denetiminin sağlanması ve çocuk haklarının gerçekleştirilmesi üzerinde etkiye sahip olabilecek özel sektör gibi diğer aktörlerin faaliyetlerinin denetlenmesi için bir dizi tedbirin uygulamaya konması;
- Çocuklar ve temsilcilerinin gerekli çocuk dostu hukuki ve diğer nitelikli yardımlarla bağımsız şikayet süreçlerine ve mahkemelere erişiminin sağlanması;
- Sivil toplumun çocukların yaşadığı hak ihlallerine dair devleti sorumlu tutma rolünü oynayabilmesinin sağlanması.

6.

Bu Kılavuz İlkelerin
Uygulanması ve
Değerlendirilmesi

Avrupa Birliği Konseyi İnsan Hakları Çalışma Grubu (COHOM), uygun durumlarda Konseyin coğrafi çalışma gruplarının ve Konsey Kalkınma İşbirliği Çalışma Grubunun (CODEV) katılımını sağlarken bu Kılavuz İlkelerin uygulanmasına destek verecektir.

Bu Kılavuz İlkelerin uygulanması, değerlendirilmesi ve gözden geçirilmesine ilişkin olarak Avrupa Parlamentosu'nun ilgili komiteleri, alt komiteleri ve çalışma grupları ile düzenli olarak görüş alışverişinde bulunulacaktır.

Çocuk haklarının desteklenmesi ve korunması, AB'nin uluslararası forumlardaki rolüne ilişkin politika ve eylemler de dahil olmak üzere AB'nin ilgili politika ve eylemlerine entegre edilecektir.

Kılavuz İlkeler'in uygulanmasına dair kontroller düzenli aralıklarla yapılacaktır.

EKLER

Ek I - AB'nin Hukuki Araçları ve Politika Dokümanları

Lizbon Antlaşması (2009)

AB'nin çocuk haklarına dair dış politikası, **çocuk haklarının geliştirilmesine yönelik bütünsel bir yaklaşım** desteklenerek son 10 yılda önemli derecede gelişmiştir. 1 Aralık 2009'da yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması, AB'nin çocuk haklarına dair politikasına ilişkin hukuki dayanağın sağlanmasında önemli bir dönüm noktasıydı. Antlaşma, hem AB sınırları dahilinde içeride hem de küresel düzeyde dışarıda çocuk haklarına özel önem vermektedir.

Avrupa Birliği Antlaşmasının 3. Maddesinde AB'nin **BM Çocuk Hakları Sözleşmesini** içeren uluslararası hukuka harfiyen riayet etmesi ve çocuk haklarının korunmasını teşvik etmesi öngörülmektedir.

Avrupa Birliği Antlaşması - Madde 3

“

Birlik, sosyal dışlanma ve ayrımcılıkla mücadele eder ve sosyal adaleti, sosyal korumayı, kadın-erkek eşitliğini, nesiller arası dayanışmayı ve **çocuk haklarının korunmasını destekler.**

”

“

Birlik, dış dünya ile ilişkilerinde kendi değerlerini ve çıkarlarını savunur ve destekler... Barışa, güvenliğe, dünyanın sürdürülebilir kalkınmasına, halklar arasında dayanışma ve karşılıklı saygıya, serbest ve dürüst ticarete, yoksulluğun ortadan kaldırılmasına **ve çocuk hakları başta olmak üzere insan haklarının korunmasına...ve uluslararası hukuka titizlikle uyulmasına...katkıda bulunur.**

”

AB Temel Haklar Şartı

AB Temel Haklar Şartı, tek bir belgede AB’de korunan temel hakları bir araya getirmektedir. Şart, Lizbon Antlaşması’nın yürürlüğe girmesiyle AB üzerinde hukuki olarak bağlayıcı hale gelmiştir.

Madde 24 - Çocuk hakları

1. Çocuklar, kendi refahları için gerekli olan koruma ve bakımdan yararlanma hakkına sahiptir. Görüşlerini serbestçe ifade edebilirler. Bu görüşler, kendi yaşları ve olgunluk düzeylerine uygun olarak kendilerini ilgilendiren konularda dikkate alınır.
2. Kamu makamları veya özel kuruluşlar tarafından çocuklarla ilgili olarak yapılan bütün işlemlerde, çocuğun yüksek yararının en iyi şekilde korunmasına birincil derecede düşünmek zorundadır.
3. Her çocuk, bunun kendi çıkarlarına aykırı olması haricinde anne ve babasının her ikisi ile düzenli olarak kişisel ilişkisini ve doğrudan temasını sürdürme hakkına sahiptir.”

Şartın hükümleri, [katmanlı yetki ilkesine](#) uygun olarak AB’nin kurum ve organlarına ve yalnızca AB hukukunu uygularken ulusal makamlara hitap etmektedir.

Çocuk Haklarına Dair Dış Eylemlere İlişkin AB Müktesebatı³⁴ ve Politika Belgeleri.

Aşağıdaki Sözleşmeler de AB dış eylemleri için geçerlidir ve AB müktesebatı dokümanında yer almaktadır.

- Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair 25 Ekim 1980 tarihli Sözleşme, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=24>
- Çocukların Korunmasına Dair Ebeveyn Sorumluluğu ve Tedbirlere İlişkin Yetki Alanı, Yürürlükteki Kanunlar, Tanıma, Uygulama ve İşbirliği Hakkında 19 Ekim 1996 tarihli Sözleşme, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=70>
- Çocuk Desteği ve Aile Geçiminin Diğer Biçimlerinin Uluslararası Olarak Alınmasına Dair 23 Kasım 2007 tarihli Sözleşme, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=131>

AB Politika Dokümanları

Çocuk Haklarına İlişkin AB Gündeminde³⁵ (2011) AB dış eyleminin bir önceliği olarak çocuk haklarına açık bir şekilde atıfta bulunmaktadır.

Temmuz 2015’te kabul edilmiş olan İnsan Hakları ve Demokrasiye Dair AB Eylem Planı (2015-2019),³⁶ çocuklarla ilgili birçok eylem içermektedir. Aşağıdaki eylemler, doğrudan çocuk haklarıyla ilgilidir, ancak çocuk haklarının ortak niteliği göz önünde bulundurulduğunda Eylem Planındaki eylemlerin çoğu çocuklar üzerinde etkilere sahiptir.

34. http://ec.europa.eu/justice/fundamental-riQhts/files/acquis_rights_of_child.pdf

35. Komisyonun Avrupa Parlamentosu, Konsey, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi ve Bölgeler Komitesine Tebliği: Çocuk Haklarına İlişkin AB Gündemi, COM(2011) 60 final of 15.2.2011.

36. İnsan Hakları ve Demokrasiye Dair AB Eylem Planı, https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_en_2.pdf

Eylem 14 b	AB dış eylemi ve kalkınma işbirliği bağlamında, Kadın Sünnetinin, Çocuk Yaşta ve Zorla Yapılan Evliliklerin ve çatışmalarda toplumsal cinsiyete dayalı ve cinsel şiddetin sonlandırılmasına , ekonomik, sosyal ve kültürel haklarına ve sosyal ve siyasi ortamlarda sesleri duyurma ve katılım haklarına özel önem verilerek, kadınların insan haklarının ve özgürlüğünün şiddetten korunmasına yardımcı olan faaliyetlerle kadın ve kız çocuklarının fiziksel ve psikolojik bütünlüğünün korunması da dahil olmak üzere eylemlerin hedeflerinin belirlenmesine öncelik verilmesi, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınların Kalkınma İşbirliğinde Güçlendirilmesine Dair AB Eylem Planının (2010-2015) ardılı niteliğinde bir belgenin oluşturulması ve uygulamaya konması.
15. Çocuk haklarının desteklenmesi, korunması ve gerçekleştirilmesi	Özellikle çocukları şiddet, sömürü, istismar ve ihmalden korumaya yönelik çocuk koruma sistemlerinin güçlendirilmesine odaklanarak ortak ülkelerin çocuk haklarını destekleme, koruma ve gerçekleştirmeye yönelik çalışmalarının desteklenmesi.
Eylem 15 a	
Eylem 15 b	Eğitim, sağlık ve beslenme, sosyal koruma hakkı gibi ekonomik, sosyal ve kültürel haklara ve çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine odaklanılarak ve her zaman çocuğun üstün yararı göz önünde bulundurularak çocuk haklarının desteklenmesi, korunması ve gerçekleştirilmesinde ortak ülkelerin desteklenmesi.
Eylem 15 c	BM Çocuk Hakları Sözleşmesinin, çocukların silahlı çatışmalara katılımına, çocukların satılması, çocuk fuhuşu ve çocuk pornografisine dair İhtiyari Protokollerinin onaylanmasının teşvik edilmesi ve bir iletişim prosedürüne dair İhtiyari Protokole katılımın teşvik edilmesi.
Eylem 19 c	Başta vahşet içeren suçlar olmak üzere insan haklarının ciddi ihlallerine veya istismarlarına yol açabilecek tahriklerin izlenmesi ve önlenmesine yönelik faaliyetlerin desteklenmesi, nefret söylemi ve şiddet içeren aşırılıklara karşı mücadelede özellikle çocuk ve gençler hedef alınarak temel sebeplerin belirlenmesiyle, karşı anlatıların geliştirilmesiyle, insan hakları eğitimiyle ve barış inşa girişimleriyle gerçekleştirilen faaliyetlerin desteklenmesi.
Eylem 19 e	Silahlı çatışmalardan etkilenen çocuklara yönelik olarak, yerel topluluklar ve etkilenen çocuklar ve ebeveynlerle işbirliği içinde önleme ve müdahale programlarının (uzun vadeli) oluşturulmasına destek olunması (örneğin psikososyal destek, sosyoekonomik entegrasyon, eğitim ve hayat becerileri eğitimi ve ayrıca aile izleme ve yeniden birleştirme).

Eylem 20 b	BM Çocuklar ve Silahlı Çatışma Özel Temsilcisinin çalışmalarının ve özellikle silahlı çatışmalardan etkilenen çocuklara karşı ağır ihlallerin sonlandırılması ve önlenmesine yönelik Eylem Planların geliştirilmesinin, uygulamaya konmasının ve izlenmesinin savunuculuk ve programlama faaliyetleriyle desteklenmesi.
Eylem 23 a	Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası görevlerinde polis, asker, cezaevi yönetimleri ve yargıyla birlikte çalışan personel için, insan hakları ve uluslararası insani hukukun ana akımlaştırılmasına dair uygulamalı oryantasyon sağlamak amacıyla, uygun durumlarda başta çocuklar olmak üzere sivillerin korunması ve kadınların ve kız çocuklarının yetkilendirilmesi ve katılımının sağlanması esas alınarak, sektöre özel operasyonel rehberlik oluşturulması.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınların Güçlendirilmesine Dair AB Eylem Planı: AB dış ilişkileriyle kız çocukları ve kadınların yaşamlarının dönüştürülmesi (2016-2020) adlı belgede, toplumsal cinsiyet eşitliğine ve kız çocukları ve kadınların insan haklarının desteklenmesi, korunması ve gerçekleştirilmesine yönelik iddialı bir yaklaşım açıklanmaktadır. Söz konusu eylem planında cinsiyet eşitliği ve kadınların yetkilendirilmesine dair olarak kaynakların daha etkili bir şekilde tahsis edilmesi, dağıtılması ve konuya ilişkin olarak daha etkili bir şekilde raporlama yapılması için **tüm** AB aktörlerinin çalışmalarının kurumsal kültürde bir değişiklik yapılmasına yoğunlaştırılması amaçlanmaktadır. Bu yatay öncelik, üç dikey tematik alana katkı sağlar ve onların temelini oluşturur: kız çocukları ve kadınların fiziksel ve psikolojik bütünlüğü, ekonomik ve sosyal hakları ve söz hakkı ve katılım.

Ek II - Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (SKH) ve çocuklarla en çok ilgili olan hedeflerin listesi

Çocuklarla doğrudan ilgili SKH'ler	Çocuklarla* ilgili sürdürülebilir kalkınma hedefleri (veya korunmasız durumlardaki insanlar)
SKH 1: Yoksulluğun sonlandırılması	<p>Hedef 1.1: Şu anda günde 1,25\$ altında gelire yaşayan insanlar olarak belirlenen aşırı yoksulluğun her yerde herkes için ortadan kaldırılması.</p> <p>Hedef 1.2: Ulusal tanımlara göre tüm boyutlarıyla yoksulluk içinde yaşayan her yaşta erkek, kadın ve çocukların oranının en az yarı yarıya azaltılması.</p> <p>Hedef 1.3: Ulusal olarak herkes için uygun sosyal koruma sistemleri ve önlemlerin uygulamaya konması ve 2030'a kadar yoksulların ve korunmasız durumdaki kişilerin büyük oranda kapsam dahiline alınması.</p> <p>Hedef 1.5: Yoksulların ve korunmasız durumdaki kişilerin dirençliliğinin artırılması ve iklimle ilgili aşırı olaylara ve diğer ekonomik, sosyal ve çevresel şok ve afetlere karşı korunmasızlıklarının ve bunlara maruz kaldıkları vakaların azaltılması.</p>
SKH 2: Açlığın sonlandırılması	<p>Hedef 2.1: Açlığın sonlandırılması ve başta yoksullar ve korunmasız durumdaki kişiler olmak üzere ve bebekler de dahil olmak üzere herkesin güvenli, besleyici ve yeterli gıdaya yıl boyunca erişiminin sağlanması.</p> <p>Hedef 2.2: 5 yaşından küçük çocuklarda yetersiz beslenme ve fazla beslenmeye dair olarak uluslararası düzeyde kararlaştırılmış hedeflerin 2025'e kadar gerçekleştirilmesi de dahil olmak üzere her türlü beslenme bozukluğunun sonlandırılması ve ergen kız çocuklarının ve hamile ve emziren kadınların beslenme ihtiyaçlarının ele alınması.</p>
SKH 3: Sağlıklı yaşam	<p>Hedef 3.1: Küresel olarak anne ölüm oranının 100.000'de 70'in altına düşürülmesi.</p> <p>Hedef 3.2: Tüm ülkelerin yenidoğan ölüm oranını en az 1.000 canlı doğumda 12'ye ve 5 yaşın altındaki çocukların ölüm oranını en az 1.000 canlı doğumda 25'e düşürmeyi amaçlamasıyla yenidoğanların ve 5 yaşından küçük çocukların önlenebilir ölümlerinin sonlandırılması</p> <p>Hedef 3.7: Aile planlaması, bilgilendirme ve eğitim için alınan hizmetler de dahil olmak üzere cinsellik ve üreme sağlığı hizmetlerine genel erişimin sağlanması ve üreme sağlığının ulusal strateji ve programlara dahil edilmesi.</p> <p>Hedef 3.8: Herkes için genel sağlık sigortası ... kaliteli temel sağlık hizmetlerine ve güvenli, etkili, kaliteli ve mali olarak karşılanabilir temel ilaç ve aşılarla erişimin sağlanması.</p>

<p>SKH 4: Kaliteli eğitim</p>	<p>Hedef 4.1: Tüm kız ve oğlan çocuklarının ilgili ve etkili öğrenme sonuçları ele edecek şekilde ücretsiz, adil ve kaliteli ilk ve orta öğretimi tamamlamasının sağlanması.</p> <p>Hedef 4.2: Tüm kız ve oğlan çocuklarının ilk öğretime hazırlanmaları için kaliteli erken çocukluk gelişimi, bakım ve okul öncesi eğitime erişiminin sağlanması.</p> <p>Hedef 4.4: İstihdam, düzgün işler ve girişimcilik için teknik ve mesleki beceriler de dahil olmak üzere ilgili becerilere sahip olan genç ve yetişkinlerin sayısının önemli oranda artırılması.</p> <p>Hedef 4.5: Eğitimde cinsiyet eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması ve engelliler, yerliler ve korunmasız durumlardaki çocuklar da dahil olmak üzere korunmasız kişilerin her düzeyde eğitime ve mesleki eğitime eşit erişiminin sağlanması.</p> <p>Hedef 4.6: Tüm gençliğin ... okuryazar olmasının ve matematiksel becerilere sahip olmasının sağlanması.</p> <p>Hedef 4.7: Sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir yaşam biçimlerine, insan haklarına, cinsiyet eşitliğine, bir barış kültürü ve şiddet karşıtlığının teşvik edilmesine, küresel vatandaşlığa ve kültürel farklılığın ve sürdürülebilir kalkınmaya kültürün katkısının takdir edilmesine ilişkin eğitimle ve diğer yollarda sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için gereken bilgi ve becerileri tüm öğrenenlerin edinmesinin sağlanması.</p> <p>Hedef 4.a: Çocuklara, engellilere ve cinsiyete duyarlı eğitim tesislerinin oluşturulması ve mevcut tesislerin böyle tesislere dönüştürülmesi ve herkes için güvenli, şiddet karşıtı, kapsayıcı ve etkili öğrenme ortamlarının sağlanması.</p>
<p>SKH 5: Toplumsal cinsiyet eşitliği</p>	<p>Hedef 5.1: Kadınlara ve kız çocuklarına karşı ayrımcılığın her türünün her yerde sonlandırılması.</p> <p>Hedef 5.2: İnsan kaçakçılığı ve cinsel ve diğer istismar türleri de dahil olmak üzere kamusal ve özel alanlarda tüm kadınlara ve kız çocuklarına karşı her türlü şiddetin ortadan kaldırılması.</p> <p>Hedef 5.3: Çocuk yaşta, erken ve zorla yaptırılan evlilikler ve kadın sünneti gibi tüm zararlı uygulamaların ortadan kaldırılması.</p> <p>Hedef 5.6: Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansının Eylem Programına, Pekin Eylem Platformuna ve bunların değerlendirme konferanslarının sonuç dokümanlarına uygun olarak kararlaştırıldığı şekilde cinsellik ve üreme sağlığı ve üreme haklarına genel erişimin sağlanması.</p> <p>Hedef 5.c: Cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi ve tüm kadınların ve kız çocuklarının her düzeyde yetkilendirilmesine ilişkin sağlam politikalar ve uygulanabilir mevzuatın kabul edilmesi ve güçlendirilmesi.</p>

SKH 6: Su ve sıhhi temizlik	<p>Hedef 6.1: Herkesin güvenli ve mali olarak karşılanabilir içme suyuna genel ve adil erişiminin sağlanması.</p> <p>Hedef 6.2: Kadınların ve kız çocuklarının ve korunmasız durumdaki kişilerin ihtiyaçlarına önem gösterilerek, herkesin sıhhi temizlik ve hijyene yeterli ve adil erişiminin sağlanması ve açık alanda dışkılamanın sonlandırılması.</p> <p>Hedef 6.b: Yerel toplulukların su ve temizlik yönetiminin geliştirilmesine yönelik çalışmalara katılımının desteklenmesi ve güçlendirilmesi.</p>
SKH 7: Enerji	<p>Hedef 7.1: Mali olarak karşılanabilir, güvenilir ve modern enerji hizmetlerine genel erişimin sağlanması.</p>
SKH 8: Ekonomik büyüme ve iyi bir iş	<p>Hedef 8.5: Gençler ve engelliler de dahil olmak üzere tüm kadın ve erkekler için tam ve üretken istihdamın ve iyi bir işin sağlanması ve eşit değerdeki işler için eşit ücretin sağlanması.</p> <p>Hedef 8.6: Çalışmayan veya eğitim almayan gençlerin oranının 2020'ye kadar önemli oranda azaltılması.</p> <p>Hedef 8.7: Angaryanın ortadan kaldırılması, modern köleliğin ve insan kaçakçılığının sonlandırılması ve çocukların askere alınması ve çocuk askerlerin kullanılması da dahil olmak üzere çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin yasaklanması ve ortadan kaldırılmasının sağlanması için acil ve etkili önlemlerin alınması ve 2025'e kadar çocuk işçiliğinin tüm biçimlerinin sonlandırılması.</p> <p>Hedef 8.b: Genç istihdamı için küresel bir stratejinin 2020'ye kadar geliştirilmesi ve uygulamaya konması.</p>
SKH 9: Dayanıklı altyapılar / yenilik (inovasyon)	<p>Hedef 9.c: 2020'ye kadar az gelişmiş ülkelerde İnternete genel ve mali olarak karşılanabilir erişimin sağlanması için mücadele edilmesi ve bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimin önemli oranda artırılması.</p>
SKH 10: Eşitsizliğin azaltılması	<p>Hedef 10.2: Herkesin yaş, cinsiyet, engellilik, ırk, etnisite, köken, din ve ekonomik ya da başka bir statüden bağımsız olarak sosyal, ekonomik ve siyasi olarak topluma katılımının teşvik edilmesi ve yetkilendirilmesi.</p> <p>Hedef 10.3: Ayrımcı kanun, politika ve uygulamaları ortadan kaldırarak ve bu anlamda uygun mevzuat, politika ve eylemleri teşvik ederek eşit fırsatların sağlanması ve gelir eşitsizliklerinin azaltılması.</p>
SKH 11: Sürdürülebilir şehirler	<p>Hedef 11.1: Herkesin yeterli, güvenli ve mali olarak karşılanabilir barınma ortamına ve temel hizmetlere erişiminin sağlanması.</p> <p>Hedef 11.2: Yol güvenliğini geliştirerek ve özellikle toplum taşıma imkanlarını artırarak güvenli, mali olarak karşılanabilir, erişilebilir ve sürdürülebilir taşıma sistemlerinin sağlanması.</p> <p>Hedef 11.7: Özellikle kadınlar ve çocuklar için güvenli, kapsayıcı ve erişilebilir yeşil alanlar ve kamu alanlarına genel erişimin sağlanması...</p>

SKH 11: Sürdürülebilir şehirler	<p>Hedef 13.3: İklim değişikliğinin azaltılmasına, adaptasyona, etkilerin azaltılmasına ve erken uyarılara dair eğitim, farkındalık oluşturma ve beşeri ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi.</p> <p>Hedef 13.b: En az gelişmiş ülkelerde ve küçük adalardan oluşan gelişen ülkelerde iklim değişikliğiyle ilgili etkili planlama ve yönetim için kapasitenin artırılmasına yönelik mekanizmaların, kadınlara, gençlere ve yerel ve ötekileştirilmiş topluluklara odaklanılarak teşvik edilmesi.</p>
SKH 13: İklim değişikliği	<p>Hedef 16.2: Çocuklara karşı istismar, sömürü, kaçakçılık, işkence ve her türlü şiddetin sonlandırılması.</p> <p>Hedef 16.3: Ulusal ve uluslararası düzeylerde hukukun üstünlüğünün teşvik edilmesi ve herkesin adalete eşit erişiminin sağlanması.</p> <p>Hedef 16.7: Her düzeyde duyarlı, kapsayıcı, katılımcı ve temsili karar verme süreçlerinin sağlanması.</p> <p>Hedef 16.9: Herkes için doğum kaydı da dahil olmak üzere yasal kimliğin sağlanması.</p> <p>Hedef 16.10: Ulusal mevzuata ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak halkın bilgiye erişiminin sağlanması ve temel özgürlüklerin korunması.</p>

* Çocuklar, 18 yaşından küçük tüm kişiler olarak, gençler ise 15-24 yaşları arasındaki tüm kişiler olarak tanımlanmaktadır

Ek III- AB'nin İnsan Haklarına Dair Kılavuz İlkeleri, AB Komisyonu Tebliği ve Konsey Sonuç Bildirgesi

AB, insan haklarıyla ilgili 11 AB Kılavuz İlkesini kabul etmiştir. AB kılavuz ilkeleri bakanlık düzeyinde kabul edildiğinden, AB ve Üye Devletler için öncelik teşkil ettiklerine dair güçlü bir siyasi sinyal verilmektedir. **Aşağıdaki AB İnsan Hakları Kılavuz İlkeleri, Çocuk Haklarının Teşvik Edilmesi ve Korunmasına Dair Kılavuz İlkeleri tamamlayıcı niteliktedir.** Dolayısıyla AB aktörlerinin bunlardan haberdar olması ve bunlara atıfta bulunması önemlidir.

- [Çocuklar ve Silahlı Çatışmalara Dair AB Kılavuz İlkeleri \(2008\)](#) ve [Uygulama Stratejisi \(2010\)](#).

2008'de revize edilen bu Kılavuz İlkeler, AB'yi silahlı çatışmaların çocuklar üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde ele almakla yükümlü kılmaktadır. 2010'da revize edilmiş olan Çocuklar ve Silahlı Çatışmalara Dair AB Kılavuz İlkeleri Uygulama Stratejisi, önleme ve korumaya odaklanmaktadır, ancak silahlı kuvvetler veya silahlı grupların içinde bulunmuş çocukların rehabilitasyonu ve yeniden toplumla bütünleşmesi de ele alınmaktadır. Ayrıca, izleme, raporlama ve BM ile işbirliğine dair talimatlar da verilmektedir. Bu Kılavuz İlkelerin uygulanması için, BM'nin çocuklar ve silahlı çatışmalara ilişkin olarak öncelikli ülkeler listesine uygun bir şekilde düzenli olarak kontrol edilen öncelikli ülkeler hedef alınmaktadır.

- [Kadınlara ve Kız Çocuklarına Karşı Şiddete ve Her Türlü Ayrımcılıkla Mücadele Edilmesine Dair AB Kılavuz İlkeleri \(2008\)](#)

AB, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kız çocukları ve kadınların haklarını teşvik etmek için uzun süredir devam eden bir kararlılığa sahiptir. Kadınlara ve Kız Çocuklarına Karşı Şiddet ve Ayrımcılığa Dair 2008 Kılavuz İlkeleri ve Toplumsal [Cinsiyet Eşitliği ve Kalkınmada Kadınların Yetkilendirilmesine Dair AB Eylem Planı](#), AB'nin bu alandaki eylemlerinin temelini oluşturmaktadır.

- [İşkence ve diğer zalimane, insanlık dışı veya küçük düşürücü muamele veya cezaya dair AB Kılavuz İlkeleri \(2012\) \(2016'da güncellenecektir\)](#)

Bu Kılavuz İlkelerle AB, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı veya küçük düşürücü muamele veya cezaların ortadan kaldırılmasına yardımcı olmaya çalışmaktadır. AB ayrıca bu suçların faillerinin cezasızlığı ile mücadele etmeye de çalışmaktadır.

Çocuklar, bu Kılavuz İlkelerde özel olarak korunması gereken bir grup olarak kabul edilmektedir.

- [Ölüm Cezasına Dair AB Kılavuz İlkeleri \(2013\)](#)

Avrupa Birliği, **on sekiz yaşından küçük kişilerin işlediği suçlara karşı da dahil olmak üzere** ölüm cezasına karşı her zaman ve her koşulda güçlü ve kesin bir şekilde karşı çıkmıştır.

- [Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Trans ve İnterseks \(LGBTİ\) Bireylerin Tüm İnsan Haklarından Yararlanmasını Teşvik Eden ve Bu Hakları Koruyan AB Kılavuz İlkeleri \(2013\)](#)

LGBTİ bireyler, çoğunlukla aşırı şiddet biçimleri ve hatta işkence ve cinayet içeren zulüm, ayrımcılık, zorbalık ve ağır kötü muamele kurbanları olmaya devam eden korunmasız bir grubu teşkil etmektedir.

Ek 2 - Analiz unsurları / LGBTİ insan hakları konularına ilişkin durumun kontrol listesi, madde 10 ve 11'de çocuklara yapılan atıf özellikle ilgilidir.

- [Çevrimiçi ve Çevrimdışı İfade Özgürlüğüne Dair AB Kılavuz İlkeleri \(2014\)](#)

AB, **özellikle çocuklar ve gençler için**, insan haklarına dair eğitim programları bağlamında BM İnsan Hakları Eğitim Bildirgesine uygun olarak farkındalık oluşturulmasını, medya ve internet okuryazarlığını ve internetin güvenli ve sorumlu bir şekilde kullanımının önemini teşvik etmektedir.

– Önemli Avrupa Komisyonu Tebliği

- [Kadın Sünnetinin Ortadan Kaldırılmasına Dair Komisyon Tebliği Önemli Avrupa Komisyonu Tebliği](#)

(Kasım 2013)

Tebliğde mevcut AB belgeleri aracılığıyla AB'nin hem içinde hem de dışında ilgili ortak ülkelerde AB Delegasyonları aracılığıyla çalışan, bilgiler üreten ve veriler toplayan ve kadın sünnetinin ortadan kaldırılmasına yönelik dış eylemleri güçlendiren aktörleri destekleme amacıyla uygulanacak bir dizi faaliyete ilişkin çerçeve tanımlanmaktadır.

– Konseyin Önemli Sonuç Bildirileri

- [Çocuk Haklarına Dair Konsey Sonuç Bildirgesi](#) (Aralık 2014)
- [Çocuk İşçiliğine Dair Konsey Sonuç Bildirgesi](#) (Haziran 2016)
- [Çocuk İşçiliğine Dair Konsey Sonuç Bildirgesi](#) (Haziran 2010)
- [Kalkınmada Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Dair Konsey Sonuç Bildirisi](#) (Mayıs 2015)
- [Cinsiyet Eylem Planına Dair Konsey Sonuç Bildirisi 2016-2020](#) (Ekim 2015)
- [Avrupa Birliğinin dış eylemlerinde çocuk haklarının desteklenmesi ve korunmasına dair Konsey Sonuç Bildirisi - kalkınmayla ilgili ve insani boyutlar](#) (Mayıs 2008)

■ Çocuk Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasına İlişkin AB Kılavuz İlkeleri, BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme'ye dayanmaktadır. Tüm AB Üye Devletleri, tarihte en çok onaylanmış insan hakları antlaşması olan BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme'ye (BMÇHS) taraftır. BMÇHS, 18 yaşından küçük her bireyi çocuk olarak tanımlamaktadır. 1989'da kabul edilen Sözleşme'de tüm çocukların bakım, tedavi, varlığını sürdürme, gelişim, korunma ve katılım hakları açıklanmaktadır. Sözleşme, çocukların sosyal aktörler ve aktif hak sahipleri olarak açık bir şekilde tanındığı ilk uluslararası belgedir.

■ Sözleşme'deki diğer tüm maddelerin yorumlanmasına ve uygulanmasına rehberlik eden ve BMÇHS'nin Genel İlkeleri olarak anılan çok özel dört hak vardır. Bu Genel İlkeler, çocuk haklarının desteklenmesi ve korunmasında tüm sektörlerdeki tüm AB dış eylemlerine rehberlik sağlamalıdır. Bu İlkeler ayrıca hak temelli bir yaklaşımın temelini oluşturmaktadır.

Ayrımcılık yapmama (Madde 2): Tüm çocuklar, kendilerinin ve ebeveynlerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik veya sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle her türlü ayrımdan korunurlar.

Çocuğun yüksek yararı (Madde 3): Çocukların yüksek yararı, onları etkileyebilecek kararların verilmesinde dikkate alınması gereken birincil konu olmalıdır. Tüm yetişkinler, çocuklar için en iyi olanı yapmalıdır. Yetişkinler kararlar alırken bu kararların çocukları nasıl etkileyeceği hakkında düşünmelidirler. Bu özellikle bütçe, politika ve kanun yapıcılar için geçerlidir.

Yaşama, hayatta kalma ve gelişim hakkı (Madde 6): Çocuklar yaşama hakkına sahiptir ve Devletler çocuğun hayatta kalması ve tam olarak gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler.

Çocukların görüşlerine saygı (Madde 12): Kendi görüşlerini oluşturabilecek olan tüm çocuklar, bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle kendilerini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade edebilmelidir.

■ 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminin kabul edilmesi ve "kimseyi geride bırakmama" taahhüdü göz önünde bulundurulduğunda BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin 2. Maddesi özel öneme sahiptir. Bu maddede ayrımcılık yapmama konusu ele alınmakta ve BMÇHS'deki tüm hakların istisnasız olarak tüm çocuklar için geçerli olması öngörülmektedir. Çocukları her türlü ayrımcılıktan korumak ve haklarının desteklenmesi için pozitif eylemlerde bulunmak Devletlerin yükümlülüğüdür. Ancak, örneğin şu anda milyonlarca çocuk, yalnızca yoksulluktan dolayı değil aynı zamanda etnik kökenleri, cinsiyetleri, ülkede yaşadıkları bölge, engellilikleri, göçmen veya mülteci olmaları veya kimliklerinin diğer yanları nedeniyle iyi sağlık hizmetleri ve kaliteli eğitim gibi temel hizmetlerden faydalanamamaktadır.

■ Bu Kılavuz İlkelerle AB, çocukların sahip olması gereken tüm hakları eşit bir şekilde desteklemeye ve korumaya çalışmaktadır ancak hiçbir çocuğu geride bırakmamak için özellikle en çok ötekileştirilmiş olan çocuklara odaklanacaktır. Dolayısıyla AB, ortak ülkelerin kendi ulusal sistemlerinin her unsurunun çocuk haklarını daha iyi bir şekilde koruyabilmesi ve gerçekleştirebilmesini sağlamak için BMÇHS Genel Yorum 5'in¹ Genel Uygulama Önlemlerine dayalı olarak bir sistemleri güçlendirme yaklaşımı uygulamaktadır.

■ Sistemleri güçlendirme yaklaşımı nedir? Bir Devlet BMÇHS'yi onayladığında Sözleşme'nin tüm hükümlerini uygulamak için uluslararası hukuk kapsamında yükümlülükler üstlenmiş olur. Bu, Devletlerin uygun tedbirler, yapılar ve kaynaklar aracılığıyla tüm çocukların haklarını koruma yükümlülüğüne sahip olduğu anlamına gelmektedir. Tüm sistemlerin birkaç unsuru vardır. Temel unsurlar arasında örneğin mevzuat ve politikalar, bütçe tahsisleri, hizmet sağlama, koordinasyon ve izleme kurumları, veri toplama, farkındalık yaratma ve

1. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, Genel Açıklama No. 5, Çocuk Hakları Sözleşmesinin genel uygulama tedbirleri (madde 4, 42 ve 44, paragraf 6) CRC/GC/2003/5, 27 Kasım 2003.

eğitim yer almaktadır. Bir sistemin bir bütün olarak düzgün bir şekilde işlemesi için sistemin tüm unsurları uygulamaya konmalı ve düzgün bir şekilde çalışmalıdır. Aynıysa çocuk hakları için de geçerlidir. O halde, örneğin tüm mevzuatta çocuk hakları savunulmalı ve tercihen teşvik edilmeli ve çocuk haklarının tanınması için çocuklara yönelik hizmetlere (örneğin eğitim, sağlık hizmetleri) bütçe ayrılmalıdır. Bu, sistem güçlendirme yaklaşımı olarak bilinmektedir. Devletler, bir sistem güçlendirme yaklaşımı uygulayarak yalnızca bir meseleyi değil çocuk haklarının tüm yönlerini ele alırlar.

■ Kılavuz İlkelerde ayrıca hak temelli bir yaklaşımla ne kastedildiği ve bunun nasıl uygulamaya konulacağı ana hatlarıyla açıklanmaktadır. Haziran 2012'de kabul edilmiş olan İnsan Hakları ve Demokrasiye Dair AB Stratejik Çerçevesinde² AB, haklara dayalı bir yaklaşıma geçmeyi taahhüt etmiştir. Bu yaklaşım çocuklara ilişkin olarak uygulandığında bu, AB'nin çocuk haklarına ilişkin tüm standart ve ilkeleri tüm politika ve programların tasarımına, uygulanmasına, izlenmesine ve değerlendirilmesine dahil etmesi gerektiği anlamına gelir.

■ Hak temelli yaklaşım, insan haklarının evrenselliği ve bölünmezliğine (yani herkes aynı haklara sahiptir ve kimse bu hakları sizden alamaz), katılım, ayrımcılığı önleme, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine ve ihlallerin temel sebeplerine yönelik uzun vadeli çözümlerin bulunmaya çalışılmasına dayanmaktadır. Haklara dayalı bir yaklaşımın uygulanması, özellikle en çok ötekileştirilmiş olanlara ulaşmaya çalışmamız anlamına gelmektedir.

■ Çocukları etkilemeyen olan çok az sayıda politika, eylem veya program vardır: çoğu politika, eylem veya program, çocuklar üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak, olumlu veya olumsuz etkilere sahiptir. Bu Kılavuz İlkelerde, AB'nin tüm politika, eylem ve programlarına çocuk haklarının sistematik bir şekilde yerleştirilmesinin/ana akımlaştırılmasının önemi vurgulanmaktadır. Bu yaklaşım, beslenme, sağlık ve eğitim gibi geleneksel çocuk odaklı sektörlerin ötesinde enerji, tarım, ulaştırma veya çevre gibi diğer sektörlerde de çocuk haklarının entegre edilmesini kapsamaktadır. Ayrıca birçok sektörün çoğunlukla birbirleriyle bağlantılı ve birbirlerinden bağımsız olduğunu unutmamalıyız.

■ Çocuk haklarının ortak niteliği göz önünde bulundurulduğunda Kılavuz İlkeler, Brüksel'de, AB Delegasyonlarında veya Üye Devletlerin büyükelçiliklerinde yabancı, güvenlik, göç, ticaret politikaları ve diğer politikalar gibi dış ilişkiler üzerinde çalışan AB kurumları ve AB Üye Devletlerinin tüm yetkililerine yöneliktir. Kılavuz İlkeler yalnızca insan hakları ile ilgili bölümlerde veya odak noktasının İnsan Hakları veya Toplumsal Cinsiyet olduğu konularda çalışan yetkililer için değildir!

■ Hiçbir alandaki hiçbir politika veya eylemin herhangi bir çocuk hakkının gerçekleştirilmesine zarar vermemesi için AB, yaklaşımının tutarlılığını ve uyumluluğunu sağlamalıdır.

■ Yeterli kaynakları harekete geçirmeden, tahsis etmeden ve hesap verilebilir, etkili, adil, şeffaf ve sürdürülebilir bir şekilde harcamadan mevzuat, politikalar ve programlar uygulanamaz. Sözleşmede öngörüldüğü gibi hem ulusal hem de yerel düzeylerde bütçelerde çocuk haklarına öncelik verilmesi, yalnızca bu hakların gerçekleştirilmesine değil aynı zamanda sürdürülebilir ve kapsayıcı kalkınmaya katkıda bulunur.

■ “Uygulama için Kılavuz İlkeler” bölümünde AB'nin çocuk haklarını desteklemek ve korumak için kendisinin üstlenmesi gereken bazı eylemler ile çocuklar için daha iyi sonuçlar elde etme amacıyla AB'nin ortağı ülkelerle ve diğer paydaşlarla birlikte çalışması gereken diğer eylemler ana hatlarıyla açıklanmaktadır.

■ Kılavuz İlkelerde, gelişim programlama, bütçe hazırlama, politika belirleme ve kanun yapma konularında hak temelli bir yaklaşım uygulanan “Çocuk Haklarını Kalkınma İşbirliğine Dahil Etmek” adlı UNICEF Çocuk Hakları Elkitabından en iyi şekilde nasıl faydalanılacağı gösterilmektedir.

<http://www.unicef.org/eu/crtoolkit/toolkit.html>

2. İnsan Hakları ve Demokrasiye Dair AB Stratejik Çerçevesi ve Eylem Planı, 11855/12, Haziran 2012.

Sıkça Sorulan Sorular

Bu Kılavuz ilkelerin amacı nedir?

2009'da yürürlüğe giren Avrupa Birliği Antlaşması (Lizbon Antlaşması), AB'nin iç ve dış faaliyetlerinde çocuk haklarının korunması ve desteklenmesine yönelik ilk açık taahhüdü içermektedir. Bu Kılavuz İlkelerle Avrupa Birliği, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi ve İhtiyari Protokolleri ile diğer ilgili uluslararası standartlar ve antlaşmaların hükümlerine uygun olarak dış politikasında çocuk haklarını kapsamlı bir şekilde korumaya ve desteklemeye yönelik taahhüdünü yeniden teyit etmektedir.

AB, çocukların hak sahibi olduğunu tam olarak tanımakta ve devletleri de temel yükümlülük sahibi olarak kabul etmektedir; yani ağırlıklı olarak devletler çocukların haklarından faydalanmasını sağlamaktan sorumludur. Bu Kılavuz İlkeler, AB'nin ortağı ülkelerde tüm çocukların haklarının korunup desteklenmesi için etkili bir şekilde çalışmanın yollarını ve AB'nin elindeki tüm araçları kullanarak atacağı adımları belirleyerek AB kurumlarının yetkililerine ve AB Üye Devletlerine kapsamlı bir rehberlik sunmaktadır.

Bu Kılavuz İlkeler kimin için hazırlanmıştır?

Kılavuz ilkeler, bakanlık düzeyinde kabul edilmektedir ve bu da AB ve Üye Devletlerin kılavuz ilkelerin kapsamında yer alan konulara verdiği önceliğin açık bir işaretidir. Kılavuz İlkeler, Brüksel'de, AB Delegasyonlarında veya Üye Devletlerin büyükelçiliklerinde yabancı, güvenlik, göç, ticaret politikaları ve diğer politikalar gibi AB dışında etkileri olan dış ilişkiler üzerinde çalışan AB kurumları ve AB Üye Devletlerinin tüm yetkililerine yöneliktir.

Kılavuz İlkeler neden güncellendi?

Çocuk Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasına Dair ilk Kılavuz İlkelerin 2007'de kabul edilmesinden beri hem küresel hem de AB dış ilişkilerinde çocuklara dair AB politikasında birçok gelişme meydana gelmiştir.

Harici olarak, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminin¹ kabul edilmesi, çocukların haklarının ve gelişen kapasitelerinin tam olarak gerçekleşebilmesi için çocuklara gelişebilecekleri ortamı sağlamayı tüm ülkelerin taahhüt ettiği anlamına gelmektedir (paragraf 25). 2030 Gündemine zemin teşkil eden temel ilkelerden birisi, erkek, kadın veya çocuk olsun 'hiç kimseyi geride bırakmamaktır'; o halde tüm ülkelerin ötekileştirilmiş insanlara ulaşmak için çalışmalarını dört katına çıkarması gerekmektedir. Dolayısıyla başta en çok ötekileştirilmiş çocuklar dahil olmak üzere tüm çocukların haklarının korunmasına yönelik ihtiyacın daha iyi bir şekilde vurgulanması için Kılavuz İlkelerin güncellenmesi gerekmektedir.

Dahili olarak AB, İnsan Hakları ve Demokrasiye Dair AB Stratejik Çerçevesi (2012)²dahilindeki faaliyetlerinde ve kalkınma işbirliğine yönelik hak temelli bir yaklaşıma dair Konsey Sonuç Bildirilerinde (Mayıs 2014)³ haklara dayalı bir yaklaşıma geçmeyi taahhüt etmiştir. Son zamanlarda Avrupa Birliğinin Yabancı ve Güvenlik⁴ Politikasına İlişkin Küresel Stratejide, AB kalkınma işbirliği politikasını 2030 Gündemi ile uyumlu hale getirecek olan yeni bir Kalkınmaya Dair Avrupa Mutabakatına ilişkin Avrupa Komisyonu teklifinde⁵ olduğu gibi tüm politika sektörlerinde insan haklarının yerleştirilmesine yönelik taahhüdü tekrar teyit edilmektedir.

1. Dünyamızı dönüştürmek: 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, 25 Eylül 2015'de BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen Karar (UNGA A/RES/70/1)

2. İnsan Hakları ve Demokrasiye Dair AB Stratejik Çerçevesi ve Eylem Planı, 11855/12, Haziran 2012.

3. Kalkınma işbirliğine yönelik hak temelli bir yaklaşım hakkında Konsey sonuç bildirisi, 9987/14, Mayıs 2014. Komisyon, haklara dayalı bir yaklaşımın uygulanmasında personele rehberlik sağlamak için bir Elkitabı geliştirmiştir, Komisyon Personeli Çalışma Belgesi Elkitabı, AB Kalkınma İşbirliği için Tüm İnsan Haklarını Kapsayan Hak Temelli bir Yaklaşım (SWD(2014) 152 son) (Dok. 9489/14, 5 Mayıs 2014).

4. Avrupa Birliğinin Yabancı ve Güvenlik Politikasına İlişkin Küresel Strateji <https://europa.eu/Globalstrateji/en/Global-strateji-foreign-and-security-policy-european-union>

5. Dünyamız, Onurumuz, Geleceğimiz için Kalkınmaya Dair yeni Avrupa Mutabakatına yönelik teklif, COM(2016) 740 son, 22 Kasım 2016.

Dolayısıyla, AB Üye Devletleri ve AB Kurumlarının yetkililerine, çocuk haklarının desteklenmesi ve korunmasında yeni politika çerçevesini nasıl dikkate almaları gerektiğine dair özel rehberlik sunulması için Kılavuz İlkelerin güncellenmesi gerekmektedir.

Kılavuz İlkeler nasıl kullanılmakta/uygulanmaktadır?

Kılavuz İlkelerde AB yetkililerinin atması gereken adımlar belirtilmektedir. AB eylemine zemin teşkil eden ilkeler, AB'nin görev öncelikleri ve kullanılacak araçlar ana hatlarıyla açıklanmaktadır. 'Uygulama için Kılavuz İlkeler' bölümünde, AB ortağı ülkelerde çocuk haklarının desteklenmesi ve korunmasına yönelik çalışmalarının artırılmasına yönelik yollar ele alınmakta ve bölüm, her bir eylem türü için iki kısma ayrılmaktadır: AB'nin kendisinin üstlenmesi gereken eylemler ve AB'nin ortağı ülkelerinin ve ilgili aktörlerinin üstlenmeleri için teşvik ettiği eylemler.

Bu Kılavuz ilkeler ile öncekiler arasındaki farklılık nedir?

Her iki Kılavuz İlkeler metninde de BMÇHS Genel Yorum 5'in Genel Uygulama Önlemlerine dayalı sistemleri güçlendirme yaklaşımının önemi vurgulanmaktadır. Ancak, bu yaklaşımın nasıl uygulanacağına dair daha somut bir rehberlik sağlanması için, güncellenmiş Kılavuz İlkeler daha detaylı bir şekilde hazırlanmıştır. Kılavuz İlkelerde ayrıca hak temelli bir yaklaşımla ne kastedildiği ve bunun nasıl uygulamaya konulacağı daha detaylı bir şekilde açıklanmaktadır. Sonuçta, yeni Kılavuz İlkeler, çocuk haklarının desteklenmesine ve korunmasına AB yetkililerinin nasıl katkıda bulunması gerektiği konusunda daha güncel, daha odaklanmış ve daha açıktır.

Hak temelli yaklaşım nedir?

Haziran 2012'de kabul edilmiş olan İnsan Hakları ve Demokrasiye Dair AB Stratejik Çerçevesinde⁶, AB tüm insan haklarını kapsayan hak temelli bir yaklaşıma geçmeyi taahhüt etmiştir. Bu yaklaşım çocuklara ilişkin olarak uygulandığında bu, AB'nin çocuk haklarına ilişkin tüm standart ve ilkeleri kendi tüm politika ve programlarının tasarımına, uygulanmasına, izlenmesine ve değerlendirilmesine dahil etmesi gerektiği anlamına gelir.

Hak temelli yaklaşım, insan haklarının evrenselliği ve bölünmezliğine (yani herkes aynı haklara sahiptir ve kimse bu hakları sizden alamaz), katılım, ayrımcılığı önleme, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine ve ihlallerin temel sebeplerine yönelik uzun vadeli çözümlerin bulunmaya çalışılmasına dayanmaktadır. Hak temelli yaklaşımın uygulanması, özellikle en çok ötekileştirilmiş olanlara ulaşmaya çalışmamız anlamına gelmektedir.

Çocuk hakları söz konusu olduğunda, BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme'deki (BMÇHS) diğer maddelerin hepsinin yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin olarak rehberlik sağlayan ve BMÇHS'nin Genel İlkeleri olarak anılan çok özel dört hak vardır (çocuğun üstün yararı, ayrımcılığın önlenmesi, sesini duyurma hakkı ve yaşama, hayatta kalma ve gelişme). Dolayısıyla, çocuk haklarına ilişkin AB politikası ve eylemlerinin tasarlanması ve uygulanmasında bunlar dikkate alınmalıdır.

Uygulama için bir "Elkitabı" içeren hak temelli yaklaşıma dair Personel Çalışma Belgesinde⁷ daha fazla bilgi bulabilirsiniz.

Çocuk haklarının yerleştirilmesi/ana akımlaştırılması ile neyi kastediyoruz?

Çocuk haklarının yerleştirilmesiyle/ana akımlaştırılmasıyla, AB'nin tüm politika, eylem ve programlarına çocuk haklarının sistematik bir şekilde dahil edilmesi kastedilmektedir. Çocuk haklarının yerleştirilmesi/ana akımlaştırılması, değerlendirilen konu ne olursa olsun AB Üye Devletleri ve AB kurumlarının yetkililerinin, meselelerin çocukların açısından değerlendirilmesini sağlaması gerektiği anlamına gelmektedir. Ayrıca AB Üye

6. İnsan Hakları ve Demokrasiye Dair AB Stratejik Çerçevesi ve Eylem Planı, 11855/12, Haziran 2012.

7. Komisyon Personel Çalışma Belgesi, Elkitabı, AB Kalkınma İşbirliği için Tüm İnsan Haklarını Kapsayan Hak Temelli bir Yaklaşım (SWD(2014) 152 son) (Dok. 9489/14, 5 Mayıs 2014)

Devletleri ve AB kurumlarının yetkililerinin, hiçbir sektördeki (örneğin ticaret, enerji, göç vb.) hiçbir politika veya eylemin çocuk haklarına zarar vermemesini ve ideal olarak bunların tanınmasını sağlamaya çalışması anlamına da gelmektedir.

Dolayısıyla, beslenme, sağlık ve eğitim gibi geleneksel çocuk odaklı sektörlerin ötesinde enerji, tarım, ulaştırma veya çevre gibi diğer sektörlerde de çocuk haklarının entegre edilmesini kapsamaktadır. Çocukları etkilemeyen çok az sayıda politika veya program olduğunun bilinmesi çok önemlidir: Çoğu politika veya program, çocuklar üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak, olumlu veya olumsuz etkilere sahiptir. Ayrıca, birçok sektör çoğunlukla birbirleriyle bağlantılıdır.

“Sistemleri güçlendirme” nedir ve kılavuz ilkelerde neden bu yaklaşım benimsenmiştir?

Bir Devlet BMÇHS’yi (BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme) onayladığında Sözleşme’nin tüm hükümlerini uygulamak için uluslararası hukuk kapsamında yükümlülükler üstlenmiş olur. Bu, Devletlerin uygun tedbirler, yapılar ve kaynaklar aracılığıyla tüm çocukların haklarını koruma yükümlülüğüne sahip olduğu anlamına gelmektedir. Tüm sistemlerin birkaç unsuru vardır. Temel unsurlar arasında örneğin mevzuat ve politikalar, bütçe tahsisleri, hizmet sağlama, koordinasyon ve izleme kurumları, veri toplama, farkındalık yaratma ve eğitim yer almaktadır. Bir sistemin bir bütün olarak düzgün bir şekilde işlemesi için sistemin tüm unsurları uygulamaya konmalı ve düzgün bir şekilde çalışmalıdır. Aynıısı çocuk hakları için de geçerlidir. O halde, örneğin tüm mevzuatta çocuk hakları savunulmalı ve tercihen teşvik edilmeli ve çocuk haklarının tanınması için çocuklara yönelik hizmetlere (örneğin eğitim, sağlık hizmetleri) bütçe ayrılmalıdır. Bu, sistem güçlendirme yaklaşımı olarak bilinmektedir.

Genel Uygulama Önlemleri (GUÖ) ve sistemleri güçlendirme yaklaşımı arasındaki fark nedir?

Genel Yorum No. 5te belirtildiği şekilde Genel Uygulama Önlemleri (GUÖ), yani başka bir deyişle BMÇHS’nin uygulanması için belirlenmiş olan çeşitli tedbirler ile sistemleri güçlendirme yaklaşımı arasında hiçbir fark yoktur. Çocuk haklarının tanınması için GUÖ’de kasıtlı olarak sistemin unsurlarına odaklanılmaktadır.

AB güncellenen Kılavuz İlkeler kapsamında çocuk haklarına ilişkin çalışma yöntemlerini nasıl değiştirecek?

Kılavuz İlkelerin amaçlarından birisi, özellikle sistemleri güçlendirme yaklaşımıyla çocuk haklarının nasıl ve ne zaman destekleneceğine dair somut örnekler sunarak AB Üye Devletleri ve AB kurumlarının tüm yetkililerinin çalışmalarının anlık kararlardan ziyade sistematik olmasını sağlamaktır. Ayrıca, üzerinde çalışılan konu, düzey ve sektör ne olursa olsun çocuk haklarının tüm yetkililerin çalışmalarlarıyla ne kadar ilgili olduğunun gösterilmesi amaçlanmaktadır. Bu Kılavuz İlkelerin sonucu olarak, AB’nin çocuk haklarının desteklenmesi ve korunmasına yönelik çalışmaları daha devamlı, sürdürülebilir, tutarlı ve üzerinde düşünülmüş olmalıdır.

Bu Kılavuz İlkeler İnsan Haklarına ilişkin diğer kılavuz ilkelerle nasıl ilişkilidir?

AB, insan haklarıyla ilgili 11 Kılavuz İlke kabul etmiştir. İnsan haklarıyla ilgili çoğu AB Kılavuz İlkesi, Çocuk Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasına İlişkin Kılavuz İlkeleri tamamlayıcı niteliktedir; dolayısıyla AB Üye Devletleri ve AB kurumlarının tüm yetkililerinin bunlardan haberdar olması ve çalışmalarında bunlara atıfta bulunması önemlidir.

Bu Kılavuz İlkeler şu adresten ulaşabilirsiniz:

https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/8441/human-rights-guidelines_en

8. BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme, Genel Yorum No. 5, Çocuk Hakları Sözleşmesinin genel uygulama önlemleri (madde 4, 42 ve 44, paragraf 6) CRC/GC/2003/5, 27 Kasım 2003.
<http://www.cocukhaklarizleme.org/wp-content/uploads/BMCHK-Genel-Yorum-5-Genel-Uygulama-Onlemleri.pdf>

Tüm insan hakları birbirleriyle bağlantılı ve birbirine bağımlıdır. O halde Çocuk Haklarına İlişkin Kılavuz İlkelerde yer alan haklardan bazıları diğer Kılavuz İlkelerde daha detaylı bir şekilde ele alınıyor olabilir.

Kılavuz İlkelerin uygulanmasını desteklemek için mali destek olacak mı?

Bu Kılavuz İlkelerin uygulanmasını desteklemek için ek mali destek olmayacaktır. Bu Kılavuz İlkelerde, AB'nin ortağı ülkelerle olan ilişkilerinde çocuk haklarının desteklenmesi ve korunması için uyguladığı yaklaşım ele alınmaktadır. Bu şekilde, yetkililerin çocuk haklarına ilişkin olarak eğitilmesi ve farkındalık yaratma etkinliklerinin yapılması gibi faaliyetlerin çoğu aslında maliyetli değildir. Ağırlıklı olarak Komisyon mali destek programları kapsamında çocuk haklarına yönelik düzenli destek devam edecektir.

Bu güncellenmiş Kılavuz İlkeleri uygulamak için ne tür somut eylemler gerçekleştirilebilir?

Kılavuz İlkelerin 'Uygulama için Kılavuz İlkeler' bölümünde çok sayıda eylem ana hatlarıyla açıklanmaktadır. Bunlar, çocuk haklarının desteklenmesi ve korunması için AB aktörlerinin üstlenebileceği eylemler ve AB'nin hükümetleri ve/veya diğer aktörleri üstlenmeye teşvik etmesi gereken eylemler olarak ayrılmaktadır. Kılavuz İlkelerden bazı örnekler aşağıda verilmektedir.

AB, ortağı ülkelerin aşağıdakileri yapmasını desteklemeli ve teşvik etmelidir:

- Ülkedeki çocukların durumunun toplumsal cinsiyete duyarlı bir analizine dayalı olarak çocuk haklarına dair ulusal bir stratejinin kabul edilmesi.
- Bütçelerde başta korunmasız durumlardaki çocuklar olmak üzere çocukların görünür hale getirilmesi için çocuklara duyarlı ulusal bütçeleme faaliyetlerinin tasarlanması ve uygulanması.⁹
- Ulusal insan hakları kurumları (ÜHK'ler) ve/veya çocuklardan sorumlu kamu denetçileri/ombudsmanlar dahil olmak üzere çocuk haklarına dair faaliyetler gösteren bağımsız kurumların geliştirilmesi ve güçlendirilmesi.
- Eşitsizlik ve ayrımcılığı görünür hale getirmesi sebebiyle parçalara ayrılmış verilerin toplanması ve kullanılması.

AB'nin eylemleri arasında şunlar yer almaktadır:

- Personelin, tüm insan haklarını kapsayan, kalkınma işbirliğine yönelik hak odaklı bir yaklaşıma dair eğitimden faydalanması fırsatına sahip olmasının sağlanması.
- Tüm sektörlerde çocuğa duyarlı programlamayı pekiştirmek için AB-UNICEF Çocuk Hakları Elkitabından faydalanılması.

Bu Kılavuz İlkelerin nasıl uygulandığı denetlenecek mi?

AB Konseyi İnsan Hakları Çalışma Grubu (COHOM), Kılavuz İlkelerin uygulanmasına destek verecektir. Kılavuz İlkelerin uygulanmasına dair kontroller düzenli aralıklarla yapılacaktır.

9. BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme, Genel Yorum 19, CRC/C/GC/19, 2016, paragraf 3'te öngörüldüğü gibi, "korunmasız durumdaki çocuklar", engelli çocuklar, mülteci konumundaki çocuklar, azınlık gruplardan çocuklar, yoksulluk içinde yaşayan çocuklar, alternatif bakım gören çocuklar ve hukukla ihtilaf halinde olan çocuklar dahil ve bunlarla sınırlı olmamak üzere özellikle haklarının ihlal edilebileceği durumlara açık olan çocuklardır.

#AB çocuklarımız yanında

Bu yayın Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu'nun katkısıyla hazırlanmıştır.
Nisan 2017

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu

Adres Uđur Mumcu Cad. No:88, Kat:4, Gaziosmanpařa Ankara/Türkiye
Telefon +90 (312) 459 87 00
Faks +90 (312) 446 67 37
E-posta delegation-turkey@eeas.europa.eu

www.avrupa.info.tr /eudelegationturkey /EUinTurkey /EUDelegationTur /c/EUinTurkey

#EU4children